

Kifogástalan ifju
arecszint
On csak a
Kielhauser H.-féle
**GLYCERIN-
CRÈME**
Párisi hölgypor
és az elismert jószág szap-
panok használatát által ér el.
Haktár: Török József
gyógysz. Budapest.

Palais hajjítító
használatával a megszűnt haj
eredeti színét nyeri vissza.
A fejbőr nem festi, a ruha-
neműn foltot nem hagy, többi
előnye, hogy a hajszálakat
erősíti és hogy teljesen ár-
talmatlan. Egy üveg ára 1 frt.
Főraktár Budapest: Petri
Ottó gyógyszerárban.
L. Attila-körút 47. Kap-
lakó: Váci-körút 86. sz.,
Wádor-utca 3. és Király-
utca 36. szám alatti gyógy-
szertárban is. 8190

Legjobb és leghíresebb
pipere hölgypor: a
La
7985
Különleges Rizspor
BISMUTTAL VEGETIVÉ
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ.
PARIS - 9, rue de la Paix, 9 - PARIS.

„Ejnye, be jó!”
ELEGÁNS
PIPERE HÖLGYPOR
JGYATOK
PIPERE ELEFÁNT-CACAOT!

**PÁRATLAN A
Thymol
FOG-CRÈME**

Legkellemesebb, legkittünőbb és nélkülözhetetlen
Fogtisztító-szer tubusokban.
Törvényesen védve. 8524
1 tubus 60 fillér. (30 kr.) — Mindenütt kapható.
6 darab díszes dobozban 3 korona bérmentve.
Egyedüli készítő és kizárólagos raktár:
Schwartz illatszergyára
hygien. kosmet. laboratorium
Budapest, Damjanich-utca 28. szám.

3. SZÁM. 1900. BUDAPEST, JANUÁR 21. 47. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és a főszerkesztő 24 korona...
POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkronikával) együtt feltérve 12...
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG feltérve 8...
A POLITIKAI UJDONSÁGOK feltérve 5...
Külföldi előfizetésekre a postai postagalommal megfizetés szükséges.

**A BUDAPESTI PHILOLOGIAI TÁRSASÁG
25-İK KÖZGYŰLÉSE.**

A különböző tudományok művelésére alakult társulatok között igen tisztességes helyet foglal el az 1874. aug. 8-án megalakult «Budapesti Philologiai Társaság», mely a nyelvtudomány minden ágának művelését tűzte célul maga elé s «Egyetemes Philologiai Közöny» című folyóiratában olyan szaklapot alapított, mely immár 23 ezteendő óta tárháza és terjesztője hazánkban a nyelvtudomány virmányainak s nevelője és összetartója a nyelvtudomány egyre szaporodó ifjabb művelőinek. Ezt az állandóan örövendes sikerrel működő tudományos társulatot Ponori Theurewk Emil, a budapesti egyetemnek külföldön is nagy becsülésben álló tanára alapította, zászlaja alá toborozván a philológiaiakkor művelőit s barátait, kiknek összes száma csak 38 főre ment. E kisded csapat lelkesedéssel és a jövő iránti bizalommal tömörült Theurewk köré, kit az új társaság szervezkedésekor azonnal az elnöki székbe ültetett s ott azóta folyton meg is tartott mind a mai napig, mikor már 700-nál több tagja van. Sajnos, az első alapítók közül már csak 11 van életben.

Rövid, mondhatni, alkalmi dolgozatok ezek, melyek az «ünnepi füzet» számára készültek; de érdekes bizonyosságai annak, hogy ma e téren csak író is több van, mint huszonöt évvel ezelőtt alapító volt. Heinrich után Theurewk egyetemi hallgatói léptek elő, kiknek szónoka latin nyelvű beszédrel üdvözölte a mestert s átnyújtá neki az ifjú nyelvészek dolgozatainak egy kötetébe egyesített gyűjteményét. Igaz érdemet jutalmazott a philologiai társaság ezzel a kitüntető ünnepléssel, mert Theurewk ez egyesület megalapításával tényleg megteremtette tudományos philológiánkat és meg-honosította nálunk a philologiai tudomány módszerét akkor, mikor német szomszédaink még azt mondogatták, hogy kelet felé Bécs a philologiai tudományosság határa s Bécsen túl már a sivatag kezdődik. A philologiai társaság ünneplése alkalmából bemutatjuk Theurewk Emil arcképét és elsoroljuk élete történetének néhány főbb adatát. Ponori Theurewk Emil 1838-ban született

Pozsonyban, hol tudományról és irodalommal foglalkozó atyja, Theurewk József, akkor lakott. Tanulmányait Pozsonyban kezdte és a budapesti egyetemen végezte, utóbb pedig külföldi egyetemeket is látogatott, miközben főleg a klasszikai és összehasonlító nyelvészettel foglalkozott. Becses előismereteket szerzett e célra még a szülei házában, hol már gyermekkorában több nyelvet beszélt. Első mestere atyja volt, kinek neve szintén ismeretes irodalmunkban nemcsak arról, hogy Kazinczy Ferenczel és korának más előkelő íróival bizalmas összeköttetésben állott, hanem a magyar nyelv művelésében való tevékeny részvételéről is, a minnek maradandó emléke a róla elnevezett Theurewk-codex kiadása és ismertetése. Fia, Emil, kétségkívül ő tőle kapta az első ösztönést és buzdítást, hogy a nyelvek tanulására, majd pedig a nyelvtudomány művelésére adja magát. Külföldről ismeretekben gazdagodva hazatérve, tanári széket nyert az akkori egyetemi főgimnáziumnál. Innen 1872-ben a műegyetemhez hívták meg a magyar nyelv és irodalom tanárává, mely állásából 1874-ben a tudományegyetemre a classica philologia tanárává neveztetett ki, hol azóta állandóan nagy sikerrel működik s irodalmilag is nagy munkásságot fejt ki részint mint nyelvtudós, részint pedig mint műfordító, ki eredeti verseket is szép számmal írt, kivált klasszikai formában. Szövegkritikai és magyarázó tanulmányai közül a magyar nyelv közönséget leginkább érdekelheti az a tartalmas bevezetés és szómagyarázat, melylyel Arany János Aristophanes - fordítását ellátta. Alapvető munka tőle «A magyar zene tudomány tárgyalása», műfordításai közül pedig legkimagaslóbb az «Ilias» és Anakreon dalainak fordítása. Ezekkel és sokféle nyelvű szakközleményeivel már régen kivívta, hogy itthon az Akadémia és a Kisfaludy-Társaság, külföldön pedig a londoni «Gypsy Lore Society», és a berlini «Gesellschaft für das Studium der neueren Sprachen» tagjai közé választotta. Ezeket kívül tevé-

PONORI THEUREWK EMIL.

Kufেকে gyermeklisztjét
MAGYARORSZÁG, AUSZTRIA, NEMETORSZÁG stb. LEGELSŐ HOZZÁÉRTŐI AJÁLJÁK
LEGJOBBAN TÁPLÁLJA A GYERMEKET KAPHATÓ
TEJHEZ VALÓ LEGJOBB POTLEK | KUFেকে R. WIEN VI/2 | GYOMORÉSBETEG GYERMEKEK ÉTEL-
RENDELÉSÉRE LEGJOBBAN BEVÁLÍK

Dr. Suin de Boutemard aromatikus
FOG-PÉPE.
Ára 35 kr., illetve 70 kr.

50 éves siker!

Dr. BORCHARDT aromatikus
növény-szappana.
Ára 42 kr.

Értékes a fogak szép-ségére és ápolására.

Égészen új!
Ára 35 kr.

Égészen új!
Ára 35 kr.

Dr. Stephan tulzsirosított gyógy-eremeszappanai tubusban az összes gyógyszerekkel, mint: carbol, kátrány, kén, sublimat stb. egyesítve. Egyformán kitérő a hatása, mint szappan vagy kenőcs használva! Rendkívül célszerű. Takarékos. Orvosoktól ajánlva!

Dr. Stephan Elastin, folyékony angol tapasz. Ára 12 kr.

Főlegessé teszi az eddigi levágást, megnevesítést és reá ragasztást. Alkalmazása után azonnal megkeményedő és a sebet antiszeptikusan elzáró réteget áll. Budapestben kapható a főraktárban: Török József gyógyszerárban, Király-u. 12.; továbbá Kochmeister Fr. utóadánál; Neruda N., Kossuth Lajos u. 7.; dr. Egger L. és Egger L., Váci-körút 17. és Molnár és Moser, Koronahereczg-u. 9, nemkülönben Magyarország összes gyógyszerárban, drogua üzleteiben, illatszertárban és norinbergi kereskedéseiben. 8202

RAYMOND és TARSÁ, cs. és kir. szabad. tulajdonosok, BERLIN-BÉCS.

Párisi hajápolási szerek!

- «Viola» hajfialító-lé. Teljesen ártalmatlan kitérő hatású. 1 üveg ára 1 korona.
- «Viola» hajszesz. szárazítja ki, mielőtt is ennek alkalmazásánál a haj törékenységről nem kell tartani. 1 üveg ára 1 korona.
- «Viola» Tanno-chinin-pomádé. A haj ápolgató kitérő hatású gyógyszer. 1 tégelynek ára 1 korona.
- «Viola» antiseptikus fogpor. Egy doboz ára 60 fillér.
- «Viola» antiseptikus fogvíz. Egy üveg ára 60 fillér. — Kapható az «Arany» keresztesben.

KÖHÖGÉS REKEDSÉG és HURUT ELLEN A LEGJOBB A RÉTHY FÉLE PEMETEFÜCTUKORKA
Ára 30 kr. 5 csomag bérmentve 1.50.
RÉTHY BÉLA gyógsz. B.-Csaba.
MINDENÜTT KAPHATÓ
Kérjünk csak Réthy-félet.

Specialista **sérvkötőkben!**
Keleti-féle cs. és kir. szab. sérvkötője a legújabb szerkezettel, elismerve a legkötőkeletesebb ezen genében. Nem csuszlik, nem okoz kellemetlen nyomást s megfelel a legmagasabb követelményeknek.
Árak: Egyoldala 6 frt. Kétoldala 12 frt.
Képes árjegyzéket diszkrétóval küld a gyár.

BUDAPEST, KELETI J. VI., Koronahereczg-u. 17.

keny tagja a Természettudományi Társulatnak és a magyar zeneművelő társaságnak, mindenek fölött pedig fáradhatatlan buzgóságú elnöke a Budapesti Philologiai Társaságnak. Az évenkénti közgyűléseken tartott elnöki megnyitó-beszédei, melyeket nem régiben külön kötetben kiadott, valóságos művelődéstörténeti krónikája e társaság és a magyar philologia fejlődésének. De példás buzgóságú Thewrewk mint tanár is az egyetemen, hol a bölcsészeti karnak több éven át dékánja volt, a jelen évben pedig a rektori széklet tölti be. Ernyedést nem ismerő testi és szellemi ereje eddigi diszes és hasznos szereplésének még hosszú folytatását igéri.

ELDORÁDÓ.

Lakatlan pusztaság tarolt erdő helyén,
A hova nem vezet járókelők útja,
Kerüli a paraszt, kerüli a vándor,
Mikor járt itt ember? csak az Isten tudja.

Büzhödött mecsár mélyén lidércz fénye támad
Holdvilágos éjjel, mikor minden alszik,
Sfíri, kékes lángja átlibben a völgyön, —
Elszáradt harasztból tompa sohaj hallszik.

Lompos ordas kullog lent a mecsár szélén,
Hol mérges beléndek vad illatát ontja,
Lassan oson odébb, turkálva a rögöt,
Követi az árnyék, mintha párja volna.

Korhadt fa törzsén a Szűz anyának képe
— Szélid arcu asszony s kisdede a karján —
A mint a hold rásüt, megélenkül tőle,
Vélnéd, hogy mosoly kél tiszta, szűzi arcán.

Régen lehetett az, mikor ide hozták;
Hívó ember tette, — tán valami pásztor
Eltévedt birkáját kérte tőle egyszer,
Megkerült, s azóta hitt benne a jámbor.

Szürke falaival le a mélybe bámul
Távol sziklabérezről régi várnak romja,
Csak egy része áll még, széthordta a vihar,
A felhőkkel játszik bedől csonka tornya.

Elynyűtte az idő régi diésőségét,
Elporladt a kéz, mely falait emelte,
Nincsen már egy emlék, a mely róla szólna,
Az időnek árja nevét is elfedte.

S ha a vihar szele bejárja a völgyet,
Jeges eső támad, a mely mindent elver,
Nem marad egy fűszál, nem marad egy levél,
Mégis boldog hely ez, a hol nincsen ember!

Emma.

KISFALUDY KÁROLY SZERELME.

Boross Mihály hírlapíróinak alkalmá volt közelebb néhány érdekes ereklyének nyomára akadni, melyek Löffler Nina, Kisfaludy Károly egykori szerelmének hagyatékában maradtak fenn, s a melyeknek mai tulajdonosa néhány érdekes adatot is mondott el ez ereklyékre vonatkozólag. Ez ereklyék közül néhányat Boross Mihály lerajzolás végett szerkesztőségünknek átadván, azoknak hí mását itt közöljük, az átadó következő följegyzéseivel:

A fölfedezett ereklyék legértékesebbje egy kis halványkék táska, acézlánczon, melyet Kisfaludy Károly Ninának születésnapjára küldött. E táskában voltak a következő tárgyak:

C. Kisfaludy kéziratú kis domború nyomású névjegy-lap, melynek jobb és bal alsó sarkán egy-egy ülő helyzetű sphinx, köröskörül gyümölcs- és virágfüzér van perselve.

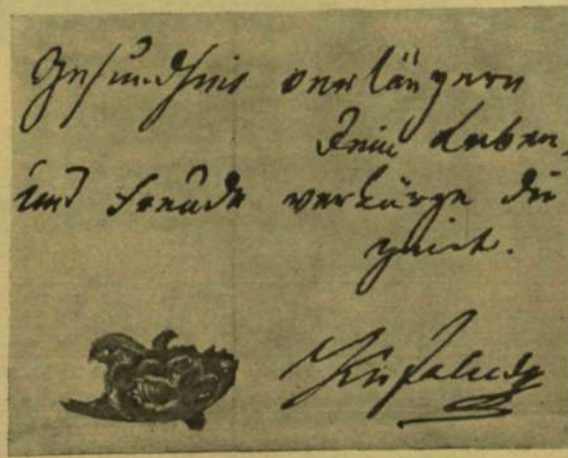
Kisfaludy aczélmetszetű arcképe, Hoffmann műve, a költőnek ismert, elterjedt arcképe.

Nina emlékkönyve, melynek egyik lapján Kisfaludy Károly következő emléksorai vannak:

Gesundheit verlängere dein Leben
Und Freude verkürze die Zeit.

Kisfaludy Károly névjegye.

Kisfaludy Károly emléksorai és ibolyája Nina emlékkönyvében.

Egy kis lilaszínű ibolyát ragasztott ez album-lap balsarkára. Már csak romjai vannak meg a virágnak, de milyen sokat mond ez a néma virág!

A táskában volt még egy üdvözlés Kanállosi Löffler Josephin, Nina édes anyja nevenapjára:

Tiszteletre méltó
Tekéntetes Asszony!
Mái napon hogy el-érte
Neve Napját, örvendek
Tiszteletből ma érte
Egy kis Öltárt emelek
Azon nyujtok Áldozatot
Buzgó szívből éltéért.

A papiros, a melyre Kisfaludy ezt írta, tüvel átszúrt barokk díszítéssel van keresztelve, s nagyon gondos munkának látszik.

Értékes ereklye még egy selyemből készült nagy virágállvány, közel fél méter magas, gömbölyű üvegbura alá rejtve. Ennek virágai között évekig megvolt Kisfaludy németül írt ajánlása Ninához. Valószínűleg akkor tünt el, mikor a bura eltört, s avatatlan kéz nem ismerte föl a tárgy értékét és az enyészetnek dobta oda.

Előkerült Nina imakönyve, s ebben néhány német vers. (E versek nem látszanak Kisfaludy Károly szerzeményeinek. Szerk.) Kisfaludy Károlynak egy hajfűrtje, összetéve Nina hajával. Ezt igazi ereklyeként őrizte Nina, s később Nina nővére, Josephin; Nina fivérének, Kanállosi Löffler Ferdinándnak arcképe, mely már orosz tábornoki ruhában ábrázolja a később orosz szolgálatba átlépett férfit; Kisfaludy lemetésekor letépt virágok, s egy csomó fű a sírhantjáról 1830-ból.

Kiválóan érdekes az a daquerrotyp kép, mely Ninát ábrázolja.

Nina emlékkönyvében, melyben Kisfaludy német emléksorai vannak, az akkori társaságnak sok nőtagja írt emléksorokat, persze mind németül. Kis aczélmetszetek vannak az egyes lapok között, s minden aczélmetszetnek megfelelően egy-egy emléksor aczéla metszve, találó megjegyzés a képre. A képek körül itt-ott szintén szép sorok vannak írva. Maga a könyv kívülről sötétvörös bőrkötés, acézláncokkal, szímlapján acézláncokkal. A lapok arany metszésűek.

Az emlékkönyv utolsó két levele össze volt ragasztva; ámde az idő szétválasztotta, s ott Nina kezétől németül van bejegyezve Kisfaludy halálának napja: 1830 november 21. és a temetés napja: 1830 november 23.

Boross Mihály.

Bemutattuk e közleményt Bánóczy József úrnak, Kisfaludy Károly életrajza írójának, fölkérve őt, ki legtüzetesebben foglalkozott Kisfaludy életrajza megírása alatt a költőre vonatkozó adatokkal, hogy, mint e tekintetben első sorban illetékes, legyen szíves lapunk részére följegyezni e közleményre vonatkozó véleményét. Bánóczy József úr kérésünkre a következőket írta:

Az elmúlt idők kiváló férfainak életére vonatkozó minden közlést érdeklődéssel fogad a hálás utódok kegyelese s bizonyára helyén van ez az érdeklődés Boross Mihály adataival szemben is, a melyek egy oly férfúról szólnak, ki tehetsége gazdagságával, munkája és műveltsége sokoldalúságával elmulthatatlan érdemeket szerzett irodalmunk körül.

A mi Boross Mihály adatait illeti, tény, hogy Kisfaludy Károly szerelmes volt Ninába, a kinek, valamint egész családjának nem Kanállosi, hanem Löffler volt a neve. A mai Deák Ferencz és Miatyánk-uteza sarkán a múlt század huszas éveiben egyemeletes ház állott, melynek emeletét Löffler Jakab orvos lakta. Ez két szobát albérletbe adott s 1822-ben Kisfaludy Károly ide költözött. Dr. Löfflernek egy fia és három leánya volt. A költő csakhamar megszerette a művelt családot s mindennapi rendes látogatójuk volt. A lányokat rajzolni tanította s különösen a két kisebbik úgy odaszokott Kisfaludyhoz, hogy ha anyjuk egyikét-másikat nem találta, mindig Kisfaludy szobájában kereste. A legidősebb, Nina, tartózkodóbb volt ugyan, de a költő vele is elenyelgett s közönségesen nem is neven szólította, hanem «Oberälteste»-nek hívta. Csakhamar benső barátság, majd szerelem fejlődött köztük s 1825 végén — mint Kisfaludy személynél ismerőse, a már elhalt Zsivora György, velem közölte, — a budapesti írói körökben nyíltan beszéltek, hogy Kisfaludy elveszi Löffler Ninát. Boross Mihály szerencsés kezének sikerült a szép zsidó lány hiteles arcképét megtalálnia, s bizonyára érdeklődéssel tekintjük a telt, kerek formákat, a derült arcot, a mosolygó, jószágos szemeket.

1826-ban Kisfaludy forma szerint megkérte Nina kezét; a leány ekkor 20—21 éves lehetett, a költő 38 volt. Mint Nina legkisebbik húgától, Josephine-től, Ellinger Ágostnétől 1882-ben megtudtam, néneje azért nem ment Kisfaludyhoz, mert dr. Löffler azt mondta leányának, hogy nem szívesen látná, ha kitérne, s Nina mindenek fölött atyja kedvében akart járni. Ebben megnyugodhatunk, ámbár két oly tényre utalhatni, melyek más okokra engednek következtetni. Mindenek előtt: dr. Löfflernek majdnem egész családja kitért; kitért fia, Ferdinánd, az orosz katoná, kitért Josephine; de kitért utóbb maga Nina is, a ki a harminczes évek elején kiköltözött bátyjához Szent-Pétervárra, a hol tudtommal meg is halt. A másik tény, hogy Kisfaludy a kikoszarás után is megtartotta lakását a Löffler-családnál. Valószínű azért, hogy 1826-ban Nina nem is utasította vissza Kisfaludyt, hanem mert a költőnek sem vagyona, sem biztos jövedelme vagy állása nem volt, abban állapotodhattak meg, hogy — várnak. Nem akarom ezt tovább fűzni. Csak a befejezését mondom el. A költő 1829-ben, végkép lemondván Nináról, barátjával, dr. Forgóval együtt bérelt a mai Mária Valéria-uteza és Kishid-uteza sarkán lakást s midőn egy évvel később nagy betegesen fekszik, Nina a kis Josephinnel

már a szülők tudta nélkül keresi föl baldokló barátját.

A mi Kisfaludynak Nina Emlékkönyvében bejegyzett két sorát illeti, ezek oly általános, oly conventionális tartalmúak, hogy azt kell hinnünk, hogy ismeretségük elejéről származnak. Végül: mikor Nina kíváncsult, kétségtelen, hogy magával vitte Emlékkönyvét; tehát valószínűleg halála után küldhették vissza, s nincs kizárva, hogy egyéb becses ereklye is visszakerült azokon kívül, a miket Boross Mihály a cikkében felsorol. Ezekről is érdemes volna többet tudni. Nevezetesen: Nina imakönyve zsidó-e, vagy milyen vallású? s milyen nyelvű? Nina Oroszországban férjhez ment s midőn én 1882-ben Pesten maradt hűgától kérdeztem, nem fordulhaték-e néjéhez egy pár adatért, a válasz az volt: ne tegyem, mert Ninának fája, ha Kisfaludy nevét csak említeni hallja is, bár hírneve terjedését titkolt örömmel kísérte mindig.

Mindezokról ugyan elég részletesen írtam Kisfaludyról szóló kétkötetes munkámban. De ki ér rá könyveket olvasni? Talán több szerencséje lesz e cikknek, ha egyébről nem, Kisfaludyért, meg a «Vasárnapi Ujság»-ért.

Bánóczy József.

CSILLAGÁSZAT AZ UTOLSÓ SZÁZAD ALATT.

Kopernik óta igazi forradalmat senki sem támasztott a csillagászatban.

Mikor ő kifejtette a maga rendszerét, kábultság fogta el az elmét. A mit eddig a világ-rendszer felől tudni véltek, családok álomképnek bizonyult. A Föld, melyet eddig a világ központjának tartott az emberiség, egy utolsó-jára süllyedt alá. A csillagos ég, melyet úgy tekintett az ember, mint az ő gyönyörködtetésére teremtett éji díszletet: mérhetetlennek és végtelennek mutatkozott a maga számlálhatatlan égi testeivel.

Bele kellett szokni e gondolatba, s az emberiségnek időre volt szüksége, hogy bele szokjék.

De látni lehetett egyszersmind azt is, hogy megismervén magát a rendszert, megismertük a legnagyobbat, a leglényesebbet, a mit a mindenség felől megtudhatunk.

A világegyetem felől nagyobb leczkét nem fog megtanulhatni az emberiség.

A részleteknek azonban végtelen sokféleségét ismerheti meg, látóköre kiszélesedhetik, s láthat dolgokat, melyeknek látása csodaszámba ment volna valamikor.

És e szempontból a csillagászat óriási előhaladást tett az utolsó század alatt.

A rendszer középpontja, mely körül Földünk forog, a világosság örök forrása, a Nap, összeköttetésére, fizikai alkatára nézve teljesen ismeretlen volt e század elején. Mindössze annyit tudtak róla, hogy foltjai vannak. A tökéletesített észlelés feltűntette a Nap felületének fotoszféráját és chromoszféraját; a falkyákat és a Napon dúló viharokat; s azokat az óriási lángnyelveket, melyeket protuberanciáknak nevez a tudós, s melyek oly óriási tömegekben áradnak szerte, hogy egy-egy kilövellésük magába temetné az egész földet.

A protuberanciákat csak teljes napfogyatkozás idején láthatták elődeink, a nélkül, hogy meg tudták volna magyarázni mivoltukat. Janssen és Lockyer szellemes felfedezése lehetővé tette, hogy naponta észlelhessük ezeket a felséges tüneményeket.

Egy oly tevékenység tüzhelyeül ismertük meg a Napot, melyről igazi képet még a túl-

Fénykép után.

LÖFFLER FERDINÁND (NINA FIVÉRE) MINT OROSZ TÁBORNOK.

Daquerrotyp kép után.

LÖFFLER NINA.

fejlesztett fantázia segítségével is alig képezhetünk. S a spektrál-analízis segítségével megismertük ennek a roppant égi testnek anyagát is. Ez az egyszerű készülék elárulta számunkra, hogy odaát olyan anyagok vannak izzó állapotban, minőket itt a földön is ismerünk, de hogy néhány olyan anyag is előfordul a földtéken, a mely egészen hiányzik amott.

Testvér testnek ismertük föl a Napot. Megbizonyosodtunk benne kétségbevonhatatlanul, hogy anyaga nem idegen elemekből van összetéve. Oly eredmény kétségtelenül, melyet apáink alig mertek volna reményelni.

Kiszélesedtek az egész naprendszerre vonatkozó ismereteink is.

Felfedezték a legészlelőbb bolygót, a Neptunt. Felfedezése a matematikának egyik legszebb diadalát fogja képezni mindörökké. Mert e bolygónak létezését irásztala mellett számította ki Leverrier. Azokból a rendezvarásokból, melyeket az Uranus pályája mutatott, reá jött, hogy túl rajta egy másik bolygónak is kell még léteznie. Számításba vette e rendezvarások természetét, nagyságát és irányát. A kapott adatokra támaszkodva kiszámította, hogy minő nagynak kell annak az égi testnek lennie, mely ily rendezvarásokat okoz, valamint azt is, hogy ennek a testnek az ég melyik helyén kell tartózkodnia. S mikor sok hónapig tartó számításait befejezte, ott találták azt az égi testet, az

égboltozatnak azon a helyén, a melyet ő előre kijelölt. Ő maga fáradságot sem vett magának a teleszkópot arra felé irányítani, oly biztosra vette, hogy annak az égi testnek ott kell lennie.

A naprendszernek több tartozékait is felfedezték e század alatt.

A tökéletesített nagyító csövek megmutatták, hogy a Mars és Jupiter között apró égi testeknek egész raja kering, olyan pályákon, melyek egymáshoz közel esnek. Kisei tartományok ezek. Némelyiknek egész felülete nem nagyobb, mint egy magyar vármegyéé. De talán azokat is élő és gondolkodó lények népesítik, ott is lehetnek Caesarok és Napoleonok, ott is rákásra ölhetik egymást az Isten képmására teremtett lények — talán egy darabka termő föld birtokáért, talán dícsőségért, talán a kenyér miatt.

S a mint ez apró égitesteknek létezése felől tanúságot tett a nagyító cső, úgy másrészt ugyanez az eszköz feltárta előttünk a szomszéd bolygónak egyes részleteit. A Vénusról megtudtuk, hogy felületét hegyek és völgyek borítják. A Mars északi és déli sarka körül észrevették a hó- és jéghegyeket, melyeknek területe télen megnagyobbodik, nyáron kisebb térre szorul. Kivehetőkké lettek egyszersmind e bolygónak tengerei és szárazföldjei, s megbizonyosodtunk róla, hogy ez égitest körül két hold kering.

Számítások és észlelések egybevágó eredménye kimutatta, hogy az üstökösök szintén a naprendszernek tagjait képezik, és így a Nap körül végzik pályafutásukat. A spektrál-analízis pedig a felől tett tanúságot, hogy anyaguknak egy részét a szénnek vegyületei képezik, azé az elemé, mely a földön a szerves testeknek jellegzetes alkotórésze.

A csillagászati ismeretek e század alatt legnagyobb mértékben ott bővültek ki, a hol az álléscsillagokra vonatkoztak.

Megbizonyosodtunk a felől, hogy minél tökéletesebb teleszkópokat szerkeszt az ember, annál számosabb csillagot lát az égboltozaton. Úgy tetszik, hogy ennek sehol sincs véghatára. Az álló csillagok száma egyszertien végtelen.

De a míg elődeink azt hitték, hogy az úgynevezett álléscsillagok teljes mozdulatlanágban állanak öröktől fogva és az időnek végtelenségéig az égboltozatnak egy ugyanazon a helyén, a mi századunk kimutatta, hogy a legtöbb csillag változtatja helyét. Oly iszonyú távolságban vannak tőlünk e csillagok, hogy mialatt földünk közel háromszáz millió kilométernyire távozik pályájának egyik pontjától a szembenfekvőig, azalatt a csillagok távolságához képest ez alig észrevehető helyváltoztatás, s ők mozdulatlanul látszanak állani.

Megtudtuk, hogy ez a mozdulatlanág csak látszólagos. Hosszú évekre terjedő észleléseket vetve egybe, Bessel úgy találta, hogy sok csillag megváltoztatja a helyét. Sőt számításokat tett arra nézve is, hogy mily távolságban vannak tőlünk azok a csillagok, melyek változtatják a helyzetüket. Ő és munkájának folytatói mintegy harmincz csillagnak számították ki a Földtől való távolságát. Legközelebb esik hozzánk a Centaurus a csillaga. Negyven trillió kilométernyire esik tőlünk. A fény, mely 300,000 kilométernyi sebességgel halad át a téren, s mely a Nap felületéről nyolcz perez és 13 másodperc alatt jön el hozzánk, négy évig és négy hónapig utazik, míg a legközelebbi álléscsillag tőlünk érkezik. És kiszámították oly csillagoknak távolságát is, melyeknek elinduló fénye csak 72 esztendő múlva érheti az ember látóidegét.

A spektrál-analízis kezünkre szolgáltatott oly eszközt is, melylyel lemérhetjük a sebességét is, melylyel ezek az úgynevezett álló csil-

lagok mozognak, közelednek hozzánk, vagy távolodnak tőlünk.

S egyszerre egészen más képet nyertünk a csillagos égbolt felől. Megtudtuk, hogy csillagoknak milliói és milliói töltik be a mindenséget, ezeknek mindegyike egy-egy ragyogó nap, olyan, vagy nagyobb, mint az, melynek sugarai-ban mi sütkérezünk. E napokhoz mérten a mi Földünk elenyésző kicsiség, melyet onnan látni se lehet. S e napok óriási sebességgel haladnak tova, ismeretlen pályákon, ismeretlen czélok felé. Maga a mi Napunk is mozog. Magával viszi egész rendszerét, a Földet, a Jupitert a Saturnust és a körülötte keringő üstökösök egész rendszerét, egy olyan pályán, melynek csak irányát ismerjük körülbelül, de közép-pontja és tartama ismeretlen szemünk előtt.

És míg a régi világ embere a világ mozdu-

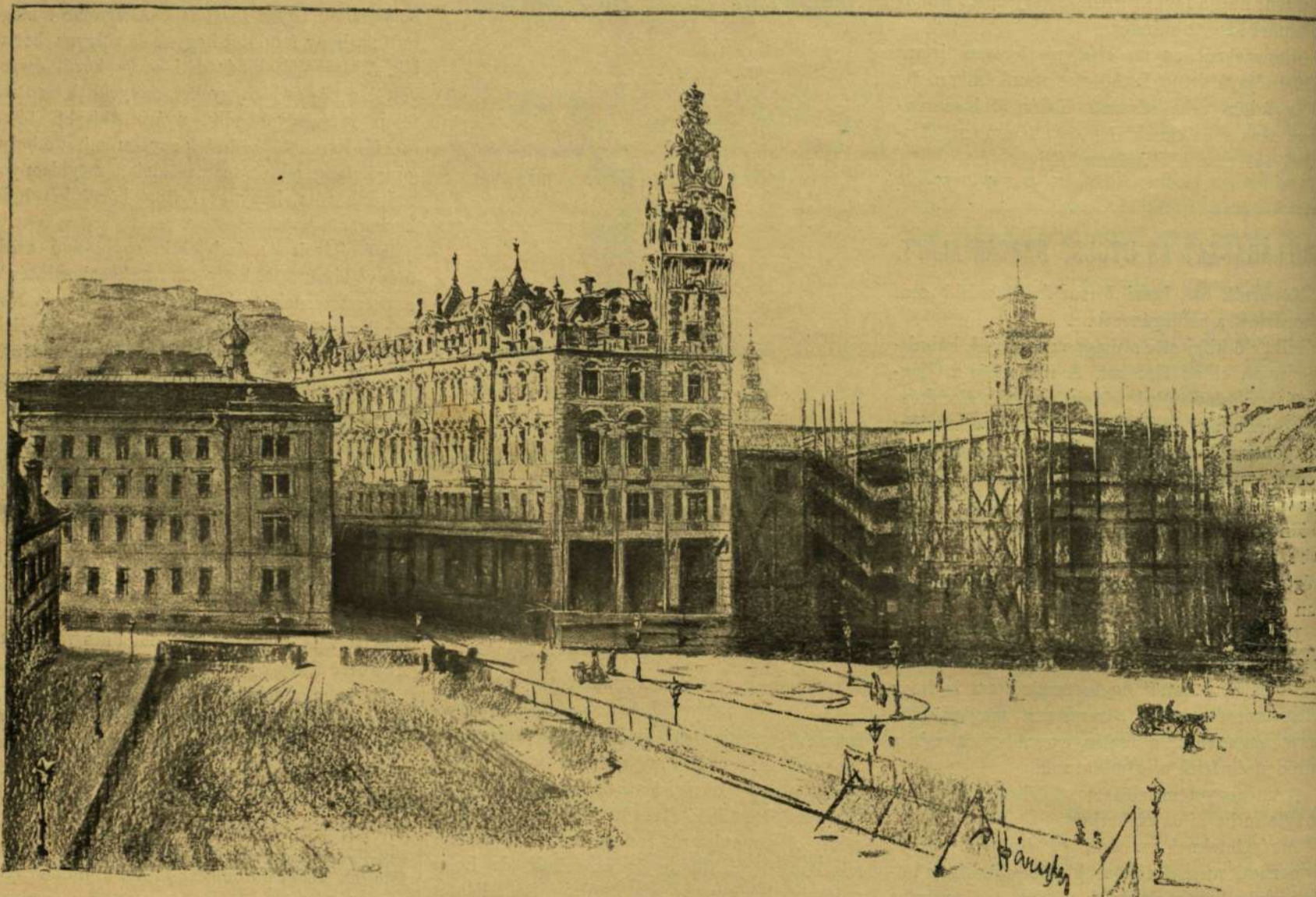
szépült. Jó darabig azonban inkább csak a külvárosok terjedtek s emelkedtek. A pesti oldal szélei messzire kinyomultak Rákos mezejére, míg a budai oldalon az építkezések a budai vártól a Krisztina-városon át a Svábhegy erdős gerinceig terjedtek úgy, hogy az egykori szántóföldeken, vagy bortermő hegyeken ma szakadatlan házsoroktól szegélyezett utcák és terek zibonganak a bennök nyüzsgő élettől és forgalomtól.

Legújabbban a Belváros átalakítására is rákerült a sor. A szűk utcákkal és apró terekkel tagolt egyenlőtlen régi házcsoportokat rendre szétszórja a bontó csákány, hogy a pusztává tett s új beosztással szabályozott telkeken nyomban új, díszes épületek emelkedjenek s ezzel egész környékek képe tökéletesen megváltozzék. Okot e nagy változásra főleg az eskütéri hid építésének megkezdése szolgáltatta, melynek íve a Kerepesi-út tengelyébe esvén, ez út torkolatától a Duna partjáig mindent elsöpörték, a mi a

sarkát foglalják el. E pompás fekvésű helyekre aztán igazi monumentális házakat terveztetett, melyek közül az egyik már készen áll, a másik pedig szintén befejezéséhez közeleg.

Klotild főhercegnasszonynak angol barokk stílusban szerkesztett két háza mintegy kapudiszeül is szolgál az új hid följárójának. Korb és Giergl műépítők terveztek úgy, hogy az épületekben valami újat alkossanak s mind külsőleg, mind belsőleg mintaszerű építmények legyenek. Igen szerencsésen használták föl e végre a különben is kedvező helyet.

Az egymásnak mindenben megfelelő két háznak magas földszintje és arra következő felemeleti része (mezzanin) teljesen vasból van, de a vasoszlopokat és gerendákat faragott kőburkolat takarja. A felsőbb emeletek kő- és téglafalai ezeken a hatalmas vasszerkezeteken állanak. A földszint és felemelet helyiségeit Monier-féle falak választják el egymástól, míg utazára néző óriási ablakaik megannyi üvegfalalkból állnak.

Háry Gyulának az 1899. év decemberében készített rajza.

A BELVÁROSI ÉPÍTKEZÉSEK. — A MEGNAGYOBBÍTOTT KIGYÓ-TÉR ÉS AZ ESKÜ-ÚT ELEJE KLOTILD FŐHERCEGNŐ PALOTÁIVAL.

latlan középpontjának tartotta a Földet, mely körül minden forog, s az éj apró mécseseinek tekintette a csillagokat, melyek megenyhítik éjszakáink kietlenségét: addig a mi szemünk előtt megnyilatkozott az igazi mindenség, a maga végtelenségében, melynek határai nincsenek, s melyen belül minden mozog, minden él és egy pillanatra sinesen sehol pihenés.

H. P.

AZ ÚJ ÉPÍTKEZÉSEK A FŐVÁROSBAN.

Ennek előtte csak Amerikáról szoktuk hallani, vagy olvasni, hogy ott pár év alatt száz meg százezer lakosú új városok keletkeznek, vagy régibb városok alakulnak át és épülnek újra mesés gyorsasággal. Ma már ilyen csodákért nem szükség az újvilág felé tekintenünk. Van min álmélkodnunk itthon, saját édes hazánkban is, különösen pedig Budapesten, mely főleg a legutóbbi néhány év alatt szinte varázslatosan megnövekedett és meg-

hidra vezetendő közlekedési vonalnak útjában állott.

Először a Kerepesi-út folytatásában levő Kossuth Lajos-utczát szélesítették ki úgy, hogy az éjszaki oldalát egy jó ház-szélességnyire levágták és új, díszes épületekkel szegélyezték. Aztán a Kigyó-utczától a régi Kalap-utczáig terjedt házcsoportokat törölték el a földszinéről, hogy helyükön mindent megújítsanak. S mindez oly mesés gyorsasággal történt, hogy a ki csak pár év óta nem volt is Budapesten, ma rá sem ismer erre a nagy vidékre.

S a Belvárosnak ez új rendezése annyival örvedetesebb, mert a régi rozogant épületek helyein többnyire olyan házak keletkeznek, a melyek művészi tekintetben is jeles alkotások, elütve az utóbbi időben nagy számmal épült egyhangú bérházaktól.

A Belvárosban a régi kúria telkének egy részét a királyi Ó Felsőge vásárolta meg s nagyszabású, díszes bérházat fog rajta emeltetni. Közel ehhez, de belebb a Dunához, Klotild főhercegnasszony vásárolt meg két átellenes telket, melyek az új hidra nyíló új utca két belső

A felemeleten felül még három emelet van úgy építve téglából, hogy a külső burkolat fehér faragott kőoszlopok közt sárga téglából készült, a mi kellemesen ható meleg színt áraszt el a hatalmas épületeken. E színhatást kedvezőleg fokozza az ablakok különfélesége. Mennél mélyebb belsejűek a helyiségek: annál nagyobbak az ablakok. Az elsőemeleti részeket három, a második és harmadik emelet helyiségeit kétszárnyú nagy ablakok világítják. A homlokzatnak pedig különös díszet adnak az épület egész szélességén végig húzódó s mesteri vasrácsoszerű erkélyek. Az emeleteken felül még egy sor úgynevezett padlásszoba is van; ebben a voltaképp ötödik emeletben csak műtermeknek szánt tágak helyiségek vannak.

Az első emeleti, csupa termekből álló helyiségeket legnagyobb részt különféle társulatok és egyesületek bérelték ki; így lakásokul csak a második és harmadik emeleti helyiségek foglalkoznak, melyek a lehető legkényelmesebb beosztásúak.

E pompás házakban nemesak ritka szép lépcsők, hanem fölvonó gépek is vannak, s úgy-

szólván e gépek az egyedüliek, a melyek nem a hazai ipar készítményei. A nagyszerű fölépcső a váci utcai oldalon van tágas csarnokokkal és művészi festésű ablakkal.

A minden oldalról szabadon álló házak díszét nagyon emeli egy-egy 48 méter magasságú saroktorony, melyek egészen faragott kőből vannak s tetejüket egy-egy hatalmas hercegi korona ékesíti.

A paloták tornyos vége előtti tér már egészen ki van aszfaltozva, de úgy, hogy mind a két palota elé egy-egy hosszúka, gránit-szegélyvel környezett kis díszkert van alakítva. Az így rendezett tágas tér nagyon emeli a két díszes épület hatását; de az egész környezet szépsége majd csak akkor lesz teljessé, ha a tér déli oldala mentén a szintén nagyszabású-rak tervezett királyi bérház is kiépül.

kezebből, a jó öreget pedig kivitték a temetőbe, a hol egy darabig vékony fejfa vagy kereszt mutatja, hogy itt pihen a nehéz fáradozásait egy szegény hű munkás, a ki gazdájáért, de közvetve a közjóért is annyit verejtékezett életében. Azután kidől a fejfa, a kereszt s még ezek sem beszélnek tovább róla, a mint hogy életében sem beszélt senki. Munkában volt része elég, de az elismerésből mégsem jutott neki, a mit pedig a társadalom sok kevesebb hasznú tagjának oly könnyen s bőven szoktak osztogatni.

Darányi földmívelési miniszter átértette ennek a helyzetnek visszasszámát, igazságtalanságát s azért testesítette meg szép eszméjét, hogy azok a hű, becsületes cselédek nyilvános, külö-

A község temploma előtti térség fenyőgalyakkal ékített oszlopokkal, apró nemzeti zászlók sokaságával igen csinosan volt feldíszítve és a dombon összegyülekezett ottani és környékbeli lakosság tarka, nemzeti viseletének szép hátteret nyújtott. Jelen volt a sokaság között a megjutalmazandó cseléd gazdája is családjával és vendégeivel, a kerületi főszolgabíró, plebános, stb.

A cigányzenekar üdvözlő muzsikaszója, a nagyszámú cselédség és összegyűlt nép éljenci között érkezett meg Sárközy Aurél komárom-megyei főispán Ghyecz Dénes alispánnal, a földmívelésügyi miniszter képviselőjében. Egy asztalra helyezték az aranyos rámba foglalt díszes oklevelet, melynek szövege a következő:

Goró Lajos rajza.

RÉGI, HŰ CSELÉDEK KITÜNTETÉSE KURTA-KESZIN, KOMÁROMMEGYÉBEN. — A földmívelésügyi miniszter elismerő oklevelének átadása.

RÉGI, HŰ CSELÉDEK KITÜNTETÉSE.

Dr. Darányi Ignác földmívelési miniszternek épen oly szép, mint szerencsés eszméje volt az, midőn intézkedett, hogy az egy helyben sokáig hiven, szorgalmasan munkálkodó mezőgazdasági cselédek a kormány elismerésének külső jeleiben is részesüljenek.

Eddig az ilyen munkások 20—30—40 évig, sőt tovább is munkálkodhattak, kora hajnaltól késő estig gazdájuk birtokán, hiven, fáradhatatlan szorgalommal és igyekezettel; a nyár hevében, a tél fagyában egyiránt folytatva nehézségek munkájukat, a nélkül, hogy gazdájukon kívül más észrevette, vagy elismerte volna érdemeiket. Ők csak dolgoztak, dolgoztak, hullatták verejtéküket azokra a barázdákra, a melyek mivélésére valamikor vállalkoztak. Aztán meggyengültek, ellankadtak a hajdan oly erős izmok, kiesett az eke szarva a meggyengült

elismerésben is részesülhessenek, a mi egyszermindent buzdítsa, lelkesítse a munkás népet, mely ilyenformán megláthatja, hogy bizony az ő munkálkodása értékét és becsét is elismerik, kellő módon méltányolják immár.

A miniszter úgy intézkedett, hogy az ilyen hű munkásoknak, a kiket e célra kellő módon okíratot s bizonyos pénzjutalmat nyújtsanak át. Ilyen ünnepély ment végbe most a komárom-megyei Kurta-Keszin községben, a melyről egy a helyszínen fölvetett képet is bemutatunk.

A megjutalmazott Oravecz István, Baranyay Géza nagybirtokos gazdasági cselédje volt, a ki már 42 év óta szolgál ugyanazon helyen példás hűséggel.

A derek embernek nagy ünnepélyességgel nyújtották át vasárnap délelőtt a község temploma előtt a földmívelésügyi miniszter által adományozott 100 koronát és dicsőre oklevelet.

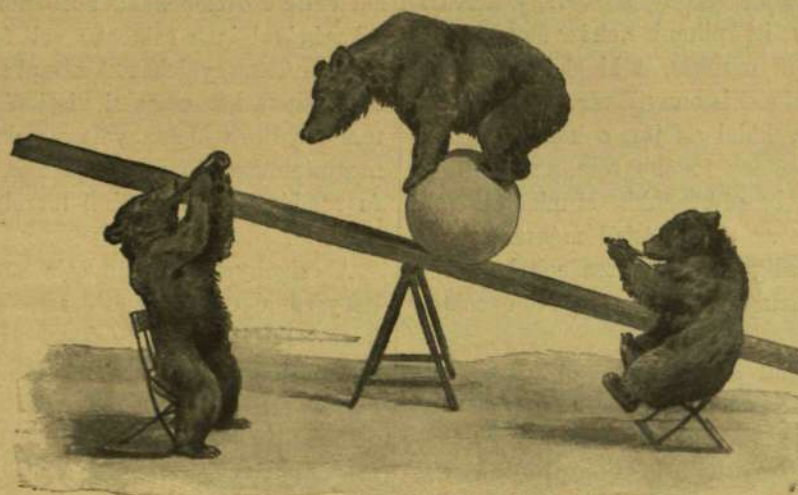
Oravecz István gazdasági cselédnek szorgalmas munkálkodását, példás hűségét, derek, becsületes viselkedését elismeréssel és dicsőre méltányolom.

Darányi s. k.

földmívelésügyi miniszter.

Sárközy Aurél főispán meleg hangú szavak kíséretében sajátkezűleg adta át a 100 koronás jutalmat és elismerő oklevelet a nagy közönség jelenlétében mélyen meghatót öreg munkásnak és kezét nyújtva neki, büszkította őt további hűséges szorgalomra. Erre Baranyay Géza nagybirtokos hálás szavakban fejezte ki köszönetét kitüntetett öreg cselédje helyett, ki elrészke-nyülve töröltette könyveit becsületes arczáról.

A jelen volt népre a lélekemelő ünnepély nagy hatást tett; mikor pedig az úri társaság hosszú kocsisoron a földesúrnak vendégszeretéről híres kastélyába robbogott ünnepi lakomára, kitört a legteljesebb lelkesedés, melyből

IDOMÍTOTT MEDVÉK.

sok jutott az öreg eselédnek is, a kit mindenfelől szeretettel vettek körül.

Sok hasonló szép ünnepegy foly le mostanában és lesz még ezután is országszerte, a minek jótékony hatása bizonyára nem fog elmaradni munkás népünkre, mely így látja, érzi, hogy az ő hűsége, szorgalma nem marad rejtve, hanem megérdemelt méltó elismerésben részesül.

Az ilyen jutalmazások nem mindenütt egyformán folynak le, hanem a miniszter kívánatahoz képest, — a mint ezt a főispánokhoz e tárgyban intézett körlevelében szépen kifejtette, — mindig az egyes vidékek népe viszonyainak, gondolkodásmódjának megfelelőleg; az irányeszmé mindig az levén, hogy ne csak a kitüntetett munkás kapja megérdemelt jutalmát, hanem a kitüntetés serkentőleg hasson az egész ottani környezetre is.

A MAFFIA.

Nagy feltűnést keltett esemény foglalkoztatja mostanában egész Olaszország közvéleményét. Egy Palizzolo nevű képviselőt nyíltan vádoltak a parlamentben, hogy Notarbartolo palermói polgármesternek és a szicíliai bank igazgatójának gyilkosa s e mellett a hírhedt maffia szövetségének vezetője.

Notarbartolót 1893 február 1-én, tehát hét évvel ezelőtt gyilkolták meg a girgenti-palermói vasúton Sciaira állomásnál, alig 50 km. távolságban Palermótól. A holttestet a sinek mellett egy alagút nyílása előtt találták meg számtalan szúrással átlukasztva. Ingújjában feküdt, de ruhái mellett voltak s kezén rajta volt keztyűje s mellette gyűrűje. Világosan kitűnt, hogy a vasúton ölték meg és az ablakon dobták ki, s igen sok jel mutatott arra, hogy a gyilkosság nem rablás, hanem boszú műve volt. A tekintélyes férfi meggyilkolása nagy feltűnést keltett, de a gyilkost nem tudták feltalálni. Őt hosszú éven át tárgyalta a bünpert a törvényszék eredménytelenül.

A gyanú rajta maradt Palizzolón. Ez a kalandor ember, ki egészen alacsony sorsból lett képviselő és a szicíliai bank egyik igazgatója, már évekkel ezelőtt benczeteket fogadott fel Notarbartolo meggyilkolására s ezenkívül is állandóan viszálykodásban élt vele. Notarbartolo sikkasztásokkal vádolta őt, de a bizonyító iratokat ellopatták tőle. Midőn képviselőjelölt volt, Notarbartolo küzdött ellene, de eredménytelenül. Hogy Palizzolo mindent keresztül vihetett, általában annak tulajdonítja a közvélemény, hogy ő a maffia szövetség vezetője. Egy a maffia tagjai által 1892-ben meggyilkolt ember halála előtt nyíltan vádolta őt ezzel, de Palizzolónak nem történt semmi baja, valamint akkor sem, midőn egy alkalommal a palermói színházban tüntetőleg fogadta páholyában Leone hírhedt rablóvezért.

Kétségtelen, hogy a maffiának rettenetes hatalma van Sziciliában. Mindenki retteg e titkos szövetezettől, még beszélni sem szeret-

nek fölé, a mint kitűnt a Notarbartolo-pörben, midőn a törvényszék 300 tanút hallgatott ki s nagy részt eredménytelenül. Nem rég egy álnév alatt megjelent röpirat borzasztó dolgokat beszél el a maffia üzemeiről. Ez a társaság polypszérien tartja markában Szicília egész népességét, falun a narancsfák és bokrok között, városban a falak árnyékában lesik meg az emberek titkait, mindent tudnak, mindenüvé be tudnak furakodni, a kunyhóktól a palotákig, mindenütt vannak büntőreik. S e mellett szigorúan titoktartók s rendkívüli áldozatokra képesek. A nedves földön, a hegyi barlangokban kész háló az, kit otthon selyemfüggönyös ágy vár. Összetartásuk oly nagy, hogy embereiket minden egyfelben, intézetben és hivatalban a legfőbb polozokon is el tudják helyezni. Ily módon az egész nép érületét megmérgezik s már régóta külön államot alkotnak az államban.

Valószínű, hogy titkos jeleik vannak, melyekről egymást megismerik, tény azonban, hogy beszédmodorukban is számos ismertető szó van, mint nálunk a tolvajok nyelvében. Évszázadokon át öröklő ezt egyik nemzedék a másiktól s ezek közé tartozik a tiz parancsolat mintájára készült tiz pont, melyek a maffia tagjainak működését és ezeltait eléggé híven tárják fel. Ezek a pontok következők:

Vért csak vérral lehet lemosni.
A ki férfi, saját kezével áll boszút.
Ki elveszi kenyeredet, attól vedd el az életet.
Te sem vagy vidám, én sem vagyok megelégedett.

Ki a társasági dolgokat kifecsegi, infámis ember.

Ha a disznó megérett a levágásra, vágd le.
Ha van pénzéd és vannak barátaid, meghívhatod vendégednek a bíróságot.

A halott meghalt, gondoljunk az élőre (t. i. a gyilkosra).

Ha élek, boszút állok; ha meghalok, boszúljon meg más.

Nápolyban is van gyilkosokból s más gonosztevőkben álló szövetezet, az *omerta*, mely még a középkorból ered s melynek jeligeje ez: A férfi jelleméhez tartozik, hogy maga intézze el dolgait s ne vegye igénybe a törvény hatalmát. A maffiához tartozóknak, kiket általában maffiosónak neveznek, először omertának kell lennie. De ezek még aránylag ártatlan emberek, kik főként a rendőrséget akarják bosztantani s annak ellenére csinálnak mindent, legnagyobb bűnnek tartván, ha valaki a rendőrségnél panaszkodik. Még a meggyilkolt haldokló is szégyennek tartaná, ha spionkodnék, azaz gyilkosát a rendőrségnél elárulná, bár másrészt, ha alkalma van rá, rokonait és jó barátait megesküdteti a boszúállásra; hasonlóképpen a törvényszék előtt sem akad tanu, ki az omerta vagy maffioso ellen vádat emeljen.

Mindkét szövetezetnek valóságos külön törvényszéke van, mely titkos helyeken gyűl össze és a legidősebb tag elnöklete alatt mondja ki ítéletét a vádolt kihallgatása után. Ha egyszer kimondották valakire, hogy «infámis», annak vagy öngyilkosnak kell lennie, vagy Amerikába küszönie, mert különben pár nap alatt megölik s még más bajokat is okoznak neki. Jellemző, hogy ezek a törvényszékek gyakran üléseznek valamelyik templomban s ilyenkor egyik pap-

társuk misét tart és beszédet is mond. Amerika sem menti meg mindig az elítéltet, mivel a maffiának ott is sok összeköttetése van. Sokszor a boszúállást egészen nyíltan teljesítik s számos tanú jelenlétében ölik meg ellenfeleiket, de «áruló» azért soha sem akad, valamint gyakran megélezzik a gyilkost, ha tettével nyíltan dicsekszik.

A maffioso büntetést malandrinnaggonak nevezik. Nem mindig gyilkosság ez, de rendszeren legalább is fenyegetés a gyilkossággal. E mellett boszúból elrabolják barmait, leölik háziállatait, kiirtják gyümölcsfáit s legtöbbször felégetik gabonáját, házáat, vagy elrabolják hozzátartozóit, kiket azután csak külön váltságdíjért adnak vissza. Mindezt megteszik a brigantik is, kik ennél fogva mindig malandrinnók, de nem minden malandrino briganti, sőt a legtöbb nem is jár fölfegyverkezve és csoportosan, vagy jobban szólva, nem folytat «nyílt» háborút a rendőrség és törvény ellen. De a maffia rendszeren támogatja a brigantikát s azok orgazdája, s ez a maffiának a legnagyobb bűne s egyúttal a legnyereségesebb vállalata, mely valóságos országos csapássá nőtte ki magát.

Régi idők óta van már maffia Sziciliában, sőt valószínű, hogy a sötét középkorból ered, midőn még az ököljog uralkodott általában. De a maffia szót nem alkalmazták 1860-ig erre a szövetezetre, ellenkezőleg ez a szó az előtt valami esinost jelentett, akár ruhára, akár házra, akár leányra alkalmazták. Ebben az évben azonban Rizzotto egy nagy népszerűsége vergődött népszünetet irt «I Maffiusi di la Vicariu» czim alatt, melyben a palermói vérbosszút s népies öngazságszolgáltatást szerepeltette s azóta alkalmazták ezt a nevet arra a szövetségre, mely valószínűleg nem bír szervezett szövetségi alapszabályokkal, hanem annál inkább összetartó banda.

Palizzolo képviselő botránya most nagyon foglalkoztatja az olasz közvéleményt s maga a kormány is erőlesen igyekszik ezt az egész országra nézve megszűnyítő állapotot gyökeresen orvosolni. De a viszonyok ismerői kételkednek, hogy a maffiát legalább egyhamar teljesen ki lehessen irtani. A népelet van már Sziciliában megmérgeve, azon pedig nem szigorúsággal és fegyverrel, hanem csak a népműveltség emelésével és a közigazgatás teljes átalakításával lehet segíteni.

AZ ÁLLATSZELIDÍTÉSÉRŐL.

A mi korunk abban hasonlít a római császárság korához, hogy a közönség most is szereti a cirikusban és egyéb mutatványos helyeken az izgató látványosságokat. Az ujdonságnak abban a hajhászatában, melyet minden téren tapasztalunk, a közönség kíváncsiságából és szórakozási vágyából élő «artisták» egyebére sem igyekeznek, mint hogy folyton új meg új leleménnyel, feltűnőbbnél-feltűnőbb mutatványokkal igyekezzenek egymást felülmúlni.

S e törekvésből kifolyólag századunkban nagy lendületet vett a vadállatok szelidítése, a melyet a közlekedés, a különféle vadállatok Európába hozatalának megkönnyebbése is előmozdított. Ma már annyi nálunk a mindenféle fajtájú, azelőtt ritka vad az állatkertekben és állatseregletekben, hogy néhány hónap alatt több születik a fogságban, mint a mennyit Afrika, Ázsia és Dél-Amerika erdeiben az egész év alatt befognak.

Mindennemű állatszselidítők között a legnagyobb tetszéssel, de a legtöbb veszéllyel is az oroszlan és tigrisszelidítők mestersége jár. A kisebb állatok, kutyák, majmok, madarak, vagy éppen — bolhák betanítása nem kíván egyebet, mint roppant türelmet és kintartást, míg az oroszlan és tigris szelidítőjének rendkívüli energia, vakmerőség és testi erő a szükséges tulajdonságai. De azért ezeknek a veszedelmes fenevadaknak megszelidítése s a velük végzett mutatványok sem járnak akkora életveszéllyel, mint a közönség általában hiszi, ha kellő szakértelemmel s óvatossággal történnek. Újabb időben mégis igen gyakran történtek szerencsétlenségek. Ezeknél rendszerint a saját vigyázatlanságuknak, vagy tapasztalatlanságuknak adták meg az árát az illetők.

Úgyes, óvatos s kellő bátorságú állatszselidítő ép úgy ágyban, párnák közt halhat

meg, mint akárci más. Különösen manapság, hiszen többnyire az Európában fölnevelt, már természetükön fogva szelidebb s az emberi társasághoz hozzászokott állatokkal dolgoznak. Másrészt azonban éppen a fogságban született állatok jellembeli tulajdonságai gyakran megnehezítik a velük való bánást.

A nem rég meghalt *Miss Cora*, az utóbbi évek oroszlan-szelidítőinek egyik leghíresebbike mondtotta, hogy a vadon fogott oroszlan veszedeltes gyávaságánál fogva, ha egyszer fölismerte gazdájának fölényét, megadja magát, engedelmes és szófogadó lesz s tanítása megbízhatóbb, mint a fogságban született állatoké. Ezek kis koruktól fogva emberek közt nőnek fel, társaságukhoz hozzászoknak s így sokkal kevésbé félnek tőlük. Azok az ingerkedések, kényeztetések, játékok pedig, a melyeket különösen kölyök-korukban üz velük a környezetük, megrontják a természetüket, alattomosakká és ravaszokká teszik őket. Olyanok lesznek, mint az elkönyeztetett, rosztul nevelt gyermekek. Mikor aztán tanításra fogják őket, azt is játéknak veszik s ha nincs anyukre, vagy megunták, könnyen föllázadnak. Az ilyen kiskora óta megrontott állat szeszélyes, kiszámíthatatlan s mindig résen kell állnia annak, a ki vele bánik.

Hogy az utolsó években oly gyakran hallani híreket szerencsétlenül járt állatszselidítőknél, annak nem annyira az az oka, hogy a mai mutatványosok merészebbek, mint a régiek voltak, hanem a rendkívüli nagy kereslet szelidített vadak és állatszselidítők után. Állatokat még csak kapni eleget, hiszen Angolországban, Németországban számos nagy kereskedőház áll fenn, melyek egyébbel sem foglalkoznak, mint a legkülönfélébb külsőrségi állatok behozatalával, megszelidítésével, betanításával, sőt tenyésztésével is. De annál nehezebb dolgot alkalmas, szakértő és megbízható *dompteur*ok (szelidítőket) találni. Kárhányszor megtörténik, hogy

MISS HELIOT OROSZLÁNJA KÖZÖTT.

vállalkozó szellemű ápolók is a közönség elé merészkednek olyan mutatványokkal, a melyekhez nem volt elegendő szakértelemük. S ez még hagyján, de a legkülönbözőbb, feltűnni vágyó munkakerülők, pénzszerezés és tapsok reményében, férfiak, nők egyaránt, tömegesen erre a pályára adták magukat a nélkül, hogy valaha beletanultak volna. Hogy az ilyeneket minden pillanatban a legnagyobb veszélyeknek teszi ki saját járatlanságuk s a tapasztalatok hiánya, az magától értetődik.

A vadállatokkal való bánásra szüetlni kell. Józanág, lélekjelenlét, bátorság, határozottság, kitartás és főképp erős, egészséges idegrendszer azok a tulajdonságok, melyeket ez a pálya leginkább megkíván. De az imponáló megjelenés és erős hang is okvetlen szükségesek, mert az állatnak szüntelen éreznie kell, hogy ura és parancsolója áll előtte. Ezekon kívül elmaradhatatlan még egy jó erős, ólommal töltött, acél-drótból font ostor, mert az állatnak mindig tudnia kell, hogy az a kéz, a mely táplálja,

büntetni is tud. Elővigyázat czéljából a ketrecekben kívül szolgálk állanak vasrudakkal, hogy veszély esetén elkergessek a feldühödött állatokat, vagy a kellő pillanatban egy deszkafalat tolnak az állat és a veszedelembe jutott szelidítő közé.

Régi állatszselidítők egy sajátos módszert használtak az állatok megfélemlítésére. Először teljes meztelenségbe mentek be a ketrecekbe s az állat ettől a legnagyobb rémületbe esett. Másnap már inget is öltöttek, harmadnap még egy ruhadarabbal többet, míg végre teljes felöltözötten mentek be az állathoz. Hogy e módszer nem jár-e több veszedelemmel, mint előny, az kérdés. Mert általában tapasztalat az, hogy már egy szokatlan színű ruhadarab is dühbe hozza s az engedelmesség megtagadására ingerli az állatot.

A mai állatszselidítés alapelvei: erős ostor és bőséges étel. A részletek nagyon különbözök. Minden állatszselidítőnek megvannak a maga kis «művészi» titkai, melyeket felteve őriz. Ezek a titkok azonban soha sem teszik fölöslegessé a két legfőbb eszközt: az ostort és az állat élébe toltatott deszkafalat. Nagyon fontos dolog az állatok szokásainak és tulajdonságainak ismerete: így az oroszlan, ha megdühödik, mindig az alsó testrészeket támadja meg, a tigris és leopárd pedig a torokra és a fejre ugrik. E mellett minden egyes állatnak megvannak a maga egyéni sajátosságai, akár az embernek. A szudáni oroszlan például sokkal kevésbé

tanulékony, mint a fokföldi. Egészen fiatal oroszlanokat, félénkségük miatt, nem lehet a nehezebb mutatványoknál a nyilvánosság előtt használni: meg kell várni, míg három-négy évesek lesznek.

A mostanában szereplő oroszlan-szelidítők között számosan szakmájukban valóban mesteri ügyességgel működnek. Híres például az angol *William Philadelphia*, a ki az 1889-iki párisi világiállításon keltett rendkívüli feltűnést műlovassá kiképzett fiatal oroszlanával. Az oroszlan a ló hátán ült, melyet egy betanított doggekutyá hajsolt, esaholásával adva meg a jelt a lónak a különböző ügétései módokra.

A sok hölgy között, kiknek oroszlanokkal végzett mutatványait nagyban bámulja és kedveli a közönség, *Miss Heliot* kapott nagy híre oroszlan-esportokkal végzett mutatványai révén.

Miss Heliot angol apától és német anyától, előkelő polgári családból származó hölgy, a ki a leggondosabb nevelésben részesült s születéstől tekintélyes vagyon örökölt. Árszágra jutván, Lipesében lakott s ott ismeretség kötétt az állatkert igazgatójával, a kinél gyakran alkalma nyílt nézni az oroszlanok szelidítését. A dolog felettébb érdekelt, s nagy nehezen megnyerte az igazgatótól az engedélyt, hogy maga is megpróbálkozzék az izgató mesterséggel. Három, mintegy másfél éves oroszlanoklyköt kapott egyelőre. Ezeket mindjárt maga kezdte etetni, magához szoktatni. De azért, mikor először megjelent a ketrecekben, a hosszú ruhájú, gazdag szöke hajú, karesű hölgyet bizalmatlan, elleneséges morgással fogadták az állatok. Nyugalmával és lélekjelenlétével azonban csakhamar leküzde gyanakvásukat. Később aztán, mikor már maga is eléggé begyakorolta magát s az oroszlanok is megbarátkoztak vele, merész, teljesen új és nagy nehézségekkel járó mutatványokat talált ki. Ilyen az, a mikor két oroszlan kötélen jár zeneszó mellett. Hogy mekkora nehézségbe került erre az állatokat betanítani, az képzelhető. *Miss Heliot* több ízben elkedvetlenedve, abban is akarta hagyni, de csak belefogott újra meg újra, míg végre is sikerült. Testi ereje sem mindennapi: egyik mutatványa az, hogy egy 285 font súlyú oroszlant a vállán kivisz a ketrecek közül. Ennyi erőt alig tételezne föl az ember *Miss Heliot*ról, a ki nyúlank, éppen nem atletai természetű nő. Nagy előnye még az is, hogy mutatványai nem sérítik az illetet és az állatokat előadás közben sohasem üti meg. A közönség a teljes biztonság és veszélytelen-ség tudatában, nyugodtan nézheti végig az előadást.

De nemesak oroszlanokkal, hanem a legkülönfélébb vadállatokkal is esodálatraméltó sikereket érnek el az állatszselidítők, a mire példa lehet azon természet után felvett képünk, mely három kitanított medve meglepő mutatványait tünteti fel.

Az egyik medve ingó deszkán halad fel, míg pedig úgy, hogy egy nagy gömböt görget maga alatt. Ezzel szépen feljut a középre, onnan pedig minden baj nélkül esodálatos ügyességgel megint legördíti magát. Másik két társa széken ülve nézi az érdekes mutatványt, a melybe azonban hamar beleunnak, s hogy az idő jobban teljék, az egyik első lábait közé vesz egy leveses tálat s elkezdé annak tartalmát nagy élvezettel kanalazni, míg pedig úgy, hogy egy esőpött sem esepent el belőle. A másik medve

MISS HELIOT IDOMÍTOTT OROSZLÁNJAVAL.

RÉSZLET A DUNA-UTCÁBÓL.

boros üveget vesz elő, kihúzza a dugóját s kiszisa a bort az utolsó cseppig.

Ilyesmiket látva, nem tudjuk, hogy az állatok tanulékonyaságán csodálkozunk-e jobban, vagy pedig azon emberek ügyességén és türelmén, a kik ez állatokat ennyire tudják vinni.

EGY MILLIOMOS PALOTÁJA.

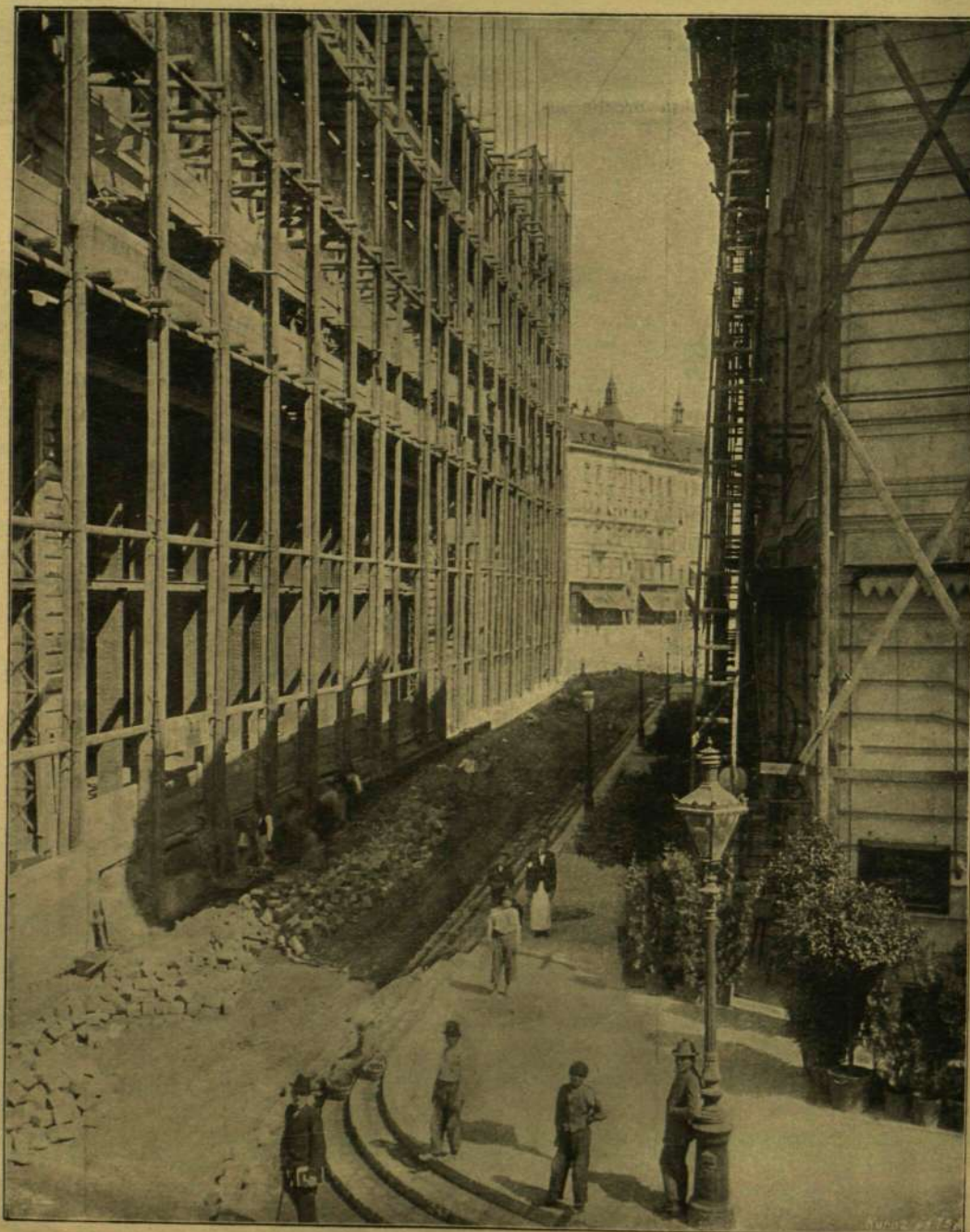
Regénybe illő életsorsa van Clarke Vilmos amerikai milliomosnak, ki most arról lett hírneves, hogy New-Yorkban olyan palotát épített, mely fényre nézve minden eddigit felülmúl.

Clarke egyszerű földművesnek a fia volt; ma mintegy hatvan éves ember. Serdülő korában megtudván a kaliforniai aranybányák fölfeledezését, oda vándorolt, de útközben megbetegedett s lemondott tervéről. Egy ideig mint tanító élt Georgetownban. Később odább vándorolt Montanába, hol a bányászoknak boltot nyitott, melyben egy tojás 5 korona s egy font dohány 30 korona volt. Midőn így már 20,000 koronát takarított össze, maga is aranybányát nyitott, de majdnem összes pénzét belevesztette. Ekkor szerencséjére aranykutatás helyett rézbányászatra adta magát s ez oly jól sikerült, hogy most van egy kis bányája, mely maga mintegy 50 millió koronát ér s eddig már 200 milliónál többet jövedelmezett. Mihelyt milliómossá lett, rézbányákat vásárolt Arizonában, Dear Lodgeban bankot állított fel s e mellett nagy szarvasmarhatenyésztést és cukorrépa ültetvényt rendezett be. Később óriási gyárakat létesített, különösen New-Jerseyben van egy hatalmas rézsodrony-gyára, hol saját bányájának rézérczeit dolgoztatja fel.

A sokszoros milliomos az utóbbi években nagy fényűzést fejt ki. Palotáiban nagyszerű műgyűjteményeket állított össze. Sokszor tesz nagy utazásokat, hogy híres képeket és ritkaságokat gyűjtsön. E mellett kítűnő versenylovistállói vannak. Legszébb palotái San-Franciskóban és Montanában voltak; most építi New-Yorkban a legbámúlatozabbat.

Ebben az új palotában minden egyes szoba más-más ország izlésének megfelelően rendeztetik be. Csupán a keleti népek szobáinak berendezésére négy milliót fordít. A török teremben van három imaszőnyeg, melyek mindegyike 60,000, eskét diván, melyek 40—40 ezer forintba kerültek. A kávézó-készletére 3,200,000 koronát adott ki. Egy kínai szoba porcellán-készlete 400,000 koronába került, pedig ugyanezen szobára már egy milliónál többet költött. Minden egyes szoba tele van természetesen régisé-

gekkel, ritkaságokkal és drágakövekkel. A daszkusi szobának egyetlen ablaka 60,000 korona értékű. Vannak szobák, melyeknek föl-

A DUNA-UTCA ÚJ RÉSE A KOSSUTH LAJOS-UTCA FELÉ NÉZVE (1899 ÖSZÉN).

A BELVÁROSI ÉPÍTKEZÉSEK.

szerezése többre került, mintha az egész arannyal rakta volna meg s maga a képtár legalább két millió korona értéket képvisel.

EGYVELEG.

* **A dél-afrikai háború** Angliának közép számtárs szerint 1899 december 15-éig 80 millió forintba került, mely összegbe a csapatok, löszerek és élelmiszerek szállításának költségei nincsenek beszámítva. Az elesett katonák özvegyei és árvái számára a londoni napilapok eddigéig nyolcz millió forintot gyűjtöttek.

* **A johannesburgi kormány** a háború kitörése után valamennyi gyorsíróját és gépiróját elbocsátotta, mivel legnagyobb részt külföldi férfiak és nők voltak.

* **New-Yorkban egy fiatal hölgy** aranyból mesterséges orrot készít oly egyének számára, kik valamely baleset vagy betegség következtében orrukat elvesztették. Az aranylemezből készült orrot az arc színével egyező zománccezal vonják be. Az arany orr tartós és nagyon könnyű.

* **A suezai csatorna jövedelme.** Anglia a suezai csatornát illetőleg a társulat összes részvényeit 41 millió forintot váltotta magához. Ezen részvények értéke mostanában már 250 millió forint. Az eredeti vételár az eddig nyert tiszta haszonból már rég megtérült, az angol kormány pedig nyolczadfél millió forintot vesz be évenként, s azonfelül a csatornát teljesen kezében tartja.

* **Női hóhér.** A néhány éve meghalt brüsszeli hóhér helyébe a kormány helyettesét nevezett ki. Midőn ez nem rég megbetegedett, s így dolgát nem végezhette, neje jelentkezett a bíróságnál, hogy a kivégzést ő is végrehajthatja. Utóbb kislát, hogy a nő — kinek neve Roge Mária — férjét már több ízben helyettesítette, mit annál inkább is megtehetett, mivel ily alkalommal a hóhér Belgiumban álarcozt visel.

* **A tűzőkádó hegyek** száma a földgömbön 672, de ezek közül jelenleg csak 270 van működésben.

Dr. SZONTAGH MIKLÓS.

1843—1899.

A magyar társadalmat és az orvosi tudományt súlyos veszteség érte iglő dr. Szontagh Miklós elhunytának. Neve országsszerre ismeretes; közbecsülést, köztiszteltelet szerzett magának jeles tulajdonságaival, tudományával és buzgó tevékenységével. Mint furdőorvos 1875-ben alapította Új-Tátrafüredet a Magas Tátra egyik legszebb és legalkalmasabb pontján, melyet azóta annyira fejlesztett, hogy az ma már egyike a külföldi világfurdőkkel a versenyt kiálló furdőknek. Olasz-, Orosz-, Németországból, Romániából és a szomszédos osztrák tartományokból sereglettek hozzá az enyhülést kereső betegek, még pedig évről-évre nagyobb-nagyobb számban. A magyar közönség, mondhatni, általánosan ismerte és becsülte Szontagh Miklóst, kinek elhunytáról bizonyára mindenki megilletődéssel értesült, a ki valaha Új-Tátrafüreden megfordult.

De a furdővel kapcsolatos emberbaráti buzgókodás épen nem egyetlen tárgya volt tevékenységének. Kora ifjúságától kezdve mélyen érdeklődött felekezeti dolgok, az ágostai evangélikus egyháznak minden ügye iránt. S az egyház viszont meg tudta becsülni hű fiának buzgóságát. A tátraalji esperesség őt választotta meg felügyelőjévé, mely állásában nagy érdemeket szerzett különösen a szepesi iskolák magyarosításával. Utóbb kerületi helyettes felügyelő is volt évekig. Új-Tátrafüreden evangélikus templomot építtetett, melynek fentartási költségeit éveken át sajátjából fedezte.

Mint botanikus latin nyelven összeállította Sopron-, Árva- és Szepes-megyék floráját és nem egy eddigi ismeretlen növényre hívta fel a szak-tudósok figyelmét.

Serény munkája közben nem ért rá a szórakozásokra. Egyedüli kedvtelése a vadászat volt. Nincs ember, a ki jobban ismerte volna a Magas Tátra állatvilágát, a ki úgy tudta volna az egyes vadak rejtekhelyeit és szokásait, mint ő. József Ágost és az oly korán elhunyt László főhercegekkel is ő kedveltette meg a tátra vadászatokat. Háza mindig gyűlhelye volt a legelőkelőbb vadászoknak. Tátra vadászterületén zerge, őz, vaddisznó, kőszáli-sas, siketfajd, eszármadár, stb. mindig került lövésre. A turistaság körül szerzett érdemeit leginkább mutatja a Tátra vidéken folyton növekedő turista-forgalom és az általa szerkesztett «Tátrakalauz»-ok ötféle kiadása.

Nemcsak a hazai, hanem a külföldi balneológusok előtt is tisztelt nevet vívott ki magának. A vizgyógyászok élettani hatásáról, azok alkalmazásáról, hasznáról és esetleges káros voltáról írott tudományos értekezései igen becsesek.

Élete történetéből a következő főbb adatokat soroljuk el: Szontagh Miklós 1843 aug. 11-én született Alsó-Kubinban, Árva megyében, hol apja, Dániel, főszojgábiró volt, ki szabad óráiban botanikai tanulmányokkal foglalkozott, s a természettudományokat fiával is megkedveltette. Miklós már gimnáziumi tanuló korában munkatársa volt a Bécsben megjelenő növénytan tudományos folyóiratnak. 1862-ben Bécsbe ment az orvosi egyetemre, hol tanárai buzdítására 1863-ban megírta első nagyobb tudományos dolgozatát. Árva megye növényzetéről latin nyelven; 1864-ben pedig Sopron megye növényeiről irt műve jelent meg, melyet a bécsi

udvari könyvtár jutalomdíjjal tüntetett ki. E közben szorgalmasan dolgozott a «Vasárnapi Ujság»-ba, a bécsi állat-növénytan társulat, a magyar orvosok és természetvizsgálók évkönyveibe. 1868-ban orvosdoktorrá avatottat s aztán Budapestre költözött. Itt az 1869-ben a «Természettudományi Közlöny» növénytan rovatának vezetője lett, munkatársa volt a «Hon-nak» és «Pester Lloyd»-nak is s folyvást sokat dolgozott több hazai és külföldi orvosi és természet tudományi szakfolyóiratba. 1872—1876-ig külföldi utazásokat tett. Bejárta Németországot, Svájcot, Francia- és Olaszországot, a dunai fejedelemségeket és Törökországot. 1876-ban hazajött s külföldi tapasztalatait Új-Tátrafüred alapításánál értékesítette.

Hogy a Tátra mentél általánosan ismeret- tebbé tegye, 1883-ban heti folyóiratot indított meg «Tátravidek» czímmel, melyben sokat foglalkozott a Tátrával és a furdők ügyeivel. Majd megírta a tátraalji furdőket és a Magas Tátra hegyvidékeit ismertető «Képes Kalauz»-át, melyet németül is kiadott. Önállóan megjelent

orvos, teljes tudatában volt betegsége végzetes voltának; de hogy hozzátartozóinak, családjának korai bánatot ne okozzon, emberfeletti nyugalmat és rendkívüli lelkierőt mutatott mindvégig s betegsége alatt is folyton munkálkodott.

Temetése nagy részvét mellett ment végbe Új-Tátrafüreden, hol tisztelői a zord téli idő messze vidékekről nagy számmal jelentek meg. Részvétáviratok az ország és a külföld minden részéből érkeztek a gyászoló családhoz. József főherceg és Klotild főhercegné, József Ágost és Augusztia főhercegné is meleg hangú részvétáviratot intéztek a gyászoló özvegyhez.

A RÉGI PESTI ÉLETBŐL.

Jókai fölvétele.

Az «Aurora» irodalompartoló kör estélyt rendezett e hó 17-ikén, mely alkalommal Jókai Mór érdekes felolvasást tartott a régi pesti életről, többek közt arról, hogy mikép szoktak volt hadanában a különféle utcai árusok énekelgetni s portékáikat kínálva kiabálni.

Olasz városok nyüzsgő zajából, zürös-zavarából, — mondta Jókai — ha visszakérül az ember Budapestre, meglepi a csend. Nem így volt ez régen, mikor én Pestre fölkerültem ügyvédbojtárnak, a kit még akkor jurátusnak hívtak. Korán reggel a *millimári* (tejárás) volt az első, ki az alvókat felriasztotta, aztán jött a homokáruló. «*Sand kauf!*» (homokot vegyene!) kiáltotta. Nagy szükség is volt arra, mert bizony nem viaszszal kenték még akkor a padlót, hanem apró, finom homokkal hintették be. De tiszta is volt ám. A mint a népdal énekelte:

Hogy itt a tisztán
A palló deszkán
Nem leszek többet
Nyoszolólány
Nem ülök többé
A fővény mellé,
Ha leszek, leszek,
Menyasszony leszek,
Ha ülök, ülök
Vőlegény mellé.

Elmondta ezután: hogy énekelgetett hajdan a *handlé*, a *drótosót*, az *üveges*, a *krumpli*-, *szalma*-, *mészáruló*; mind németül, vagyis inkább romlott német nyelven. Hanem már az *olajos* asszony magyarul zengedezte utca hosszat hogy: *olaj, olaj!*

A *köszörűsök* is magyarul kiabáltak:

Két garas — éles,
Egy garas — fényes.

1886. évi fénykép után.

Dr. SZONTAGH MIKLÓS.

nagyobb dolgozatai: «Új-Tátrafüred; klimatologiai és gyógyiszei tanulmány» (1877); «Tüdőbetegek gyógyítása a havasok közepmagasságán» (1884); «Új-Tátrafüred és a Tátra déli hegyoldala télen» (1880); «Új-Tátrafüred éghajlati viszonyai tíz évi meteorologiai megfigyelések alapján» (1883); «A Magas Tátra déli lejtőjének viszonylag magas hőmérséke télen s azon jelenség magyarázata» (1888); «Szepesvármegye éghajlati viszonyai» (1888); «Kárpáti képek» (1869); «Növényzeti viszonyok Magyarországon» (1873). E művei német fordításban is megjelentek. Francia nyelven is adott ki egy szakmunkát Magyarország florájáról 1879-ben.

Új-Tátrafüred megalapítása óta a Szepesség telepében le, élénk részt vett az ottani társaséletben is s így halála arra nézve is nagy veszteség.

Munkássága elismerésül királyi tanácsosi czímet kapott és kineveztetett az országos közegészségügyi tanács tagjává.

Néhány év óta tartó hosszas betegsége alatt néma megadással tűrte szenvedéseit s megnyugvással várta kikerülhetetlen sorsát. Mint

Vizvezetéknek még akkor hire sem volt s *dunavíz*et használt a főváros lakossága, a mit a *dunavíz*es emberek kínálgattak mindenfelé, svábul harsogtatva hogy: «*Donauwass!*» (Dunavízet vegyene!) Férj és feleség együtt kiáltotta, néha, hogy tökéletes legyen a trió, a gyerek is belekornyikált.

Rokonszenves alak volt a sipoló *rongyász*. Tilinkót billegtetve járta a házakat.

Ho—osz!
Ringyet-rongyot,
Kender-koncot,
Üveget, csontot!

A gyerekek is nagyon szerették, adott nekik rubintos gyűrűt — ólomból. Nem is ugatták meg a kutyák.

De a legnépszerűbb volt a városban az a fehérvörös legény, a ki azt kiáltotta nagy garal: «*Warme Wurst!*» (Meleg virsli!) Rávettek végre, hogy magyarul kiáltson. Így tette: «*Tüzes, meleg, forró, lánggal égő kolbász!*» Jól emlékszem még rája. Csak hogy a városkapitány hamar betiltotta, mert a kiáltásának a dallama egy régi liturgia énekhez hasonlított.

Vándor komédiás-csapatok is vonultak végig az utcán. Elöl a kétpúpú teve, aztán a bohócok gyalog és a tengeremű, majd a primadonna, végül az egyzenes, a ki hétéféle nyelv-

ven tud, így kínálja portékáit potom áron, de fogat, azt ingyen húz!

A Városház-téren naphosszat a verbunkos járta: «Csapj fel öcsém katonának!» A kinek a fejébe nyomták a csákót, azt vitték is mindjárt.

Déli tizenkét órakor bömbölő gulyákat terelnek a mézárások a széles utakon, nagy szelindekek kíséretében. Az egyik elszabadul, nosza felzúg a kiáltás: «Fogd a fülét!» Vissza is hozták hamar a szelindekek az utcánép óriási zsvajva közben.

A kinek még több láрма kellett, kimehetett a Dunaparttra. Kofaasszonyok lármája hangzott ott, a czölöpverők kopogása, a Dunán fölfelé menő hajók fullajtárjai nógatják a lovakat, bűg a kürt s ezer más zaj vegyül a lármába. Délután a polgári zenekar vonul végig az utcán: előkelő halottat kísérnek kifelé a «Don Sebastian» kardalával, visszafelé a «Meghalt a cselészövé»-vel. Kilenczór este a *Zapfenstreich* (takarodó) hangzik végig az utcán, a mire ezt az ismert nótát éneklék:

Haza, haza, jó katona,
Otthon vár a jó vacsora.

Éz azonban nem igaz. Azért így is énekeltek:

Kenyeret, kenyeret,
Kettőt, kettőt,
Csontot, csontot,
Másfél fontot.

Éz legalább valószínűbb volt. Éjszaka aztán szép lány ablakánál hangzott az éjjeli zene, huzta a cigány a *Vagabundpölköt* minden ablaknál.

Éjfélt felé kijötték a Zrinyiből a jurátusok. Az Ó du lieber Angusztn nótájára énekeltek:

Hát isten neki:
Szokjunk rá, járjunk rá
A német tánczra.
Ugyis már régen
Részdedtek, rávettek
A szolgálanczra.

De most jönnek a szabólegények is. A korecsma nyitott ablakán kihangzik a nótájuk:

Attila, Lehel, Árpád,
Elmult diéső unokád.

Micsoda? szabólegények merészneknek Árpádról énekelni? A jurátusok azért is német nótára gyűjtanak, a mivel amazokat boszantsák. Erre kirohannak a szabólegények s lett szörnyű verekedés. De jön a városi hajdú, dobot perget: tűz van. A verekedők is nyomába erednek tüzet oltani. Így csendesül el a város. Csak a dunai vizimalom zakatol még, a békák breknegek, s időről-időre az őrtálló katona kiáltja: «Halt, wer da!»

Élénk tetszéssel fogadták a jelen voltak a költő kedélyes előadását, egyszerűen pedig mindenki önkénytelenül is arra gondolt: mily nagy változás ment végbe félszázad óta a magyar főváros életében!

MOHAY KÁROLYNÉ.

1835—1899.

Nagy örökséghez jutott az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület, melyre egy lelkes honleány, a mult karácsony napján elhunyt özv. Mohay Károlyné, ráhagyta mintegy száz-ezer forint értékű mezőkajáni birtokát s ezzel egyik legnagyobb alapítója lett e fontos hivatású egyesületnek.

A nemes lelkű úrnő, családi nevén Antal Mária, az 1848-iki erdélyi országgyűlésen szerepelt Antal Imre képviselő és neje, Margitay Rozália leánya volt. Szüleitől kitűnő nevelést kapott s mint viruló hajadon, Mohay Károly felesége lett. Házasságuk boldog volt, de gyermektelen maradt. Nem sokára elhalt a szeretett férj is, s a magára maradt özvegy a jótékony-ság gyakorlásában keresett vigasztalást; tekintélyes jövedelmének jó részét nélkülözők, szegények, árvák gyámolítására fordította, s nagyon buzgólkodott az 1893-ban keletkezett Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület fölvirágzása körül, a melyet most főörökségévé is tett.

A mily bőkezűen gyakorolta a jótékony-ságot, ő maga oly egyszerűen élt kolozsvári házában. Került minden fölösleges költséget, hogy men-nél többet fordíthasson jótékony és közéletokra. Alapító és pártoló tagja volt az Erdélyi Irodalmi

MOHAY KÁROLYNÉ.

Társaságnak, több nőegyesületnek a közművelődési intézetnek. Szívén viselte a nőnevelés ügyét, melynek szóval, tettel fáradozó munkásá, gyámoltója igyekezett lenni.

A mult karácsony reggelén történt halála meghülés következtében, rövid betegség után állt be. Halálát érezvén, ágya köré gyűlt rokoni s barátai előtt kijelentette, hogy elhunyna esetén a legegyszerűbb eltemetést kívánja. Akaratát teljesítették is; de a jótékony-ságaiért hálás nép mégis abban a ritka tiszteletben részesítette holttesteit, hogy mikor Kolozsvárról Tordára a családi sírboltba szállították koporsóját, az útba esett helységek felekezeti különbség nélkül harangzúgással kísérték az átvonuló gyászmenetet. A temetési szertartáson az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület, számos jótékony egyesület és intézet is küldött-szerűleg képviseltette magát.

HAVAZÁS A FŐVÁROSBAN.

Mikor künn a mezőn elkezd a hó szép lassacskán szállingózni, csendes meglepéssel szemléli a gazda jól befűtött szobája ablakából; örül a szíve, hiszen olyan jó lesz az a lehulló szép fehér takaró fagycsipete vetéseinek, olyan vigan kitelehetnek annak védő enyhe alatt. Nézi, nézi, a mint egyik hópehely a másik után ereszkedik le földjére, mindegyik szem egy-egy biztatás arra, hogy a vetésnek tavaszig nem esik baja.

De nem kevesebb örömet okoz a hóesés annak a sok szegény embernek is, a kik télire is a fővárosba szorultak. Ezeknek csak igazi áldás a hó s nines az a gazda, a ki nagyobb örömmel fogadná az első lefelé hulló fehér pelyhet, mint ezek a szegény emberek. S mentől sürűbben esik, mentől jobban sietnek esernyőik alatt a fényes utcákon a jól öltözött urak és hölgyek, annál meglepettebb ábrázattal szedik össze szerszámaikat a didergő szegényemberek:

— Hála Isten, esik a mi kenyérünk!

S bizony kész kenyér is nekik az a szép fehér, csillogó hó.

Mert hát a vidéken ott hagyják a havat, a hova lecsik s rábizzák az enyhe időre, tavaszi napsugárra, hogy takarítsa el onnan, de a fővárosban ez is másképp van.

Nines itt maradása a hónap. A mikor lecsett, azonnal neki állítják a munkások százeit, a kik lapáttal, seprűvel neki esnek, halmokba rakják, aztán pedig szekéren kihordják s bele forgatják a Dunába, a miért estéknél jó napszám úti a markukat s telik kenyérre söt szalonárra, kolbászra és sonkahulladéokra is.

Igaz, hogy egy kicsit rontják a keresetet a hó-ekék, a milyen sok van már a fővárosnak. Ezek bizony gyorsan végig söpriak az utcákat s hamar barázdába kotorják a hótömeget; de azért kézi munka is sok kell. Hiszen egy-egy valamirevaló hóesés kitakarítása 20—30 ezer

forintba kerül s némely havas esztendőben 100 ezer forintot felül megy a főváros hőtisztítási költsége. Ezért mondják az utcákon ácsorgó szegény emberek, ha sűrű, szürke fellegek gyülekeznek az égen:

— Hej, csak adna az Isten mentől több havat!

SZEMÉLYSZÁLLÍTÓ FÜGGŐ VASÚT.

A németországi, Rajna-melléki Barmen város a tözsomszédos Elberfelddel és ennek Vohwinkel nevű külvárosával összekötő függővasút, mely személyszállításra van berendezve, részben elkészült s már át is van adva a forgalomnak. Ez a függővasút, mely két nagy, iparúzó város épületei fölött s hosszú vonalon egy görbe-gurba folyócska — a Wupper — fölött vezet, a mai idők vasúti építkezésének egyik legérdekesebb műve.

A függővasútak rendszere nem új dolog, különböző formákban már gyakran alkalmazták, de majdnem kizárólag csak anyagszállításra. Személyszállításra nagyobb kiterjedésben ez a barmen-elberfeld-vohwinkeli függővasút van először berendezve.

Az érdekes vasutat villamos erő hajtja. Építése olesőbb, mint bármely más vasúté, gyorsasága pedig sokkal nagyobb s a sinek kanyarulatai sem okoznak haladásában nehézséget. A képünkön is látható vasút sebessége háromszor akkorára van tervezve, mint a rendes villamos közötti vasutaké.

A kocsik szabadon függenek a felépítményről. A sinek könnyű tartókon nyugosznak s a kocsikon felül alkalmazott kerekék csak egy sinen futnak. A kocsikat megerősítő szerkezet úgy van berendezve, hogy ha nagyobb kanyarulatot tesz a kocsik, szabadon lenghet a levegőben a nélkül, hogy a bennülőeknek érezhető kellemetlenséget okozna. A próbamenetknél egyes görbületek befutása alkalmával a kocsik 25 foknyira is kitértek a vízszintes helyzetből, de az utasok teljesen megzavartották biztonság érzetüket s a kocsik, midőn a görbületből az egyenes pályára tért, visszakerült vízszintes helyzetébe a nélkül, hogy rázkódásokat okozott volna. Kísérlet czéljából vízzel telt edényeket helyeztek el a kocsikba, a melyek, ha a kocsik ferde helyzetet foglalt, szintén ferden állottak, de egy csepp víz sem ömlött ki belőlük.

A vasút az egy sínre rendszer szerint két sánnal van építve az oda és vissza menő kocsik számára.

Óránként 40 kilométer sebességgel haladhat a vasút, de ezt a sebességet szükség esetén tetemesen növelni is lehet. Az egész pálya hossza 13 kilométer lesz, miből nyolcz kilométer már készen van. Az összes költségek kilométerenként fél millió márkára rúgnak.

Az ilyen függővasútakat nemcsak a helyi közlekedés czéljaira, de mint mezeli és hegyi vasutakat is jól lehet használni, a mit számos e téren tett kísérlet bizonyít. A vasúti építkezés újabb időkben nagy lendületet nyert tudományra érdekes részlettel gazdagodott e vasút által, melynek építője Langen Jenő német mérnök.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Pekry Károly: «Századok útján. Álmodok.» Budapest 1900. — Költészetünknek nem csekély foglalkozása, hogy nines benne elég eszmei tartalom, philosophiai mélység; könnyen megelégszünk sekélyes érzések, felszínes gondolatok csinos formába öltöztetésével. Pekry Károly a csekély számú kivételek közé tartozik; sőt inkább az a kifogásunk lehet, hogy több elvont böleleleti gondolatot önt verseibe, mint a mennyit a helikoni forrás kristály vize, a költészet, zavarosság vagy salak nélkül felolvasztani képes. Költőnk nem a természet vad-írása, kötetlen meglátszik a tanulmány, a szorgalmas önképzés. Fordításai jelzik, hogy főleg a francia költők tettek rá mélyebb hatást, Villontól, a középkori költőtől kezdve, Paul Verlaine-ig. De nemcsak tanulmányaiból, irodalmi emlékeiből meríti az ihletet; vannak saját érzései, gondolatjai, vannak finom megfigyelései, szóval oly költői egyéniség áll előttünk, ki megérdemli a figyelmet, sőt a

méltányló elismerést is. Hogy tehetségének igazi értéke szerint nem tud érvényesülni, azt aligha tulajdoníthatjuk másnak, mint annak, hogy nem ura eléggé a nyelvnek, kifejezéseinek s gondolatait sokszor csak bajjal, nehézkösen tudja szavakba foglalni. Kifejezései néha szinte az érthetelenségig erőltetettek, pl.

E dalok rózsaszirmok,
A rózsza a szívem;
Pazar kezekkel irtok
Rajt ihlet percziben»

A két utóbbi sor azt akarja tenni, hogy a költő az ihlet perczében pazar kézzel tépi, szórja a rózsaszirmait. Nyelvérzésének fogyatékosságát az is mutatja, hogy néha egy-egy oda nem illő szóval megrontja versének összhangját. A nyelv ereje, bája, hajlékonysága, a kifejezések világossága, eleven-sége, plasticitása végtelenül fontos a költészetben, a nélkül a költő, bár egész lelkét beleönti költeményeibe, holt kincset és el. Ohajtuk, hogy Pekry Károlynak sikerüljön ezt a fogyatkozását legyőzni; akkor szép költői pályára vár rá. Gyűjteményéből, mely 250 lapra terjedő csinosan kiállított kötetben jelent meg, álljon itt mutatványul egy eredeti költemény:

A Görgei templom udvarán.

Ó, milyen édes volt az ottan
A régi templom udvarán,
Ott járok most is gondolatban
És szívem újra-újra dobban,
Mint ott vasárnap délután
A régi templom udvarán.

A tavaszi nap sugarában
Ott sétálgattam teveled,
S míg arezodat, szemed csodáltam,
Édes karod karomba zártam,
Kézembe volt kicsiny kezed,
A szívem szinte reszketett.

Az édes, édes napsugárra
A régi templom udvarán
Kinyílt szívűnk és egy a másra
Tekintettünk oly édes lázba
A tavasz langy fuvalatán,
A tavaszi nap sugarán.

Úgy álltál ott hajadon fölél:
Ábrándos szép aranyhajad
Úszott a tavaszi szellőben,
Valami ki-kitört belőlem,
Csodáltalak, csodáltalak,
S megcsókoltam aranyhajad.

Megesőköltám, majd erre, arra
A te nevető kapedet;
Reabörtél a vállamra,
A szél elől, hogy eltakarja
Azt az aranyos kis fejed
Az édeset, az édeset.

Ó, ezt sosem, sosem felejttem
A régi templom udvarán,
Hogy nyílt ki lelkeddel a lelkem,
Egy földöntúli érzelemben
Akkor vasárnap délután
A régi templom udvarán.

Ó, ez örök, feledhetetlen:
Rohanjanak évek tova,
Emlékezőnk rá mind a ketten,
Lelkünköl ez törölhetetlen,
Nem illanhat tova soha,
Megtartja bővös mámore.

A tavasz volt, áprili szellő,
Mely szívünket átfogá,
Ez a csodás, életrekelő
Fuvalat; ó, ez a teremő
Napfény, mely bübűjt hinté rá,
És lelkünk bearyanozá.

Ó, milyen édes volt az ottan
A régi templom udvarán,
Ott járok most is gondolatban
És szívem újra-újra dobban,
Mint ott vasárnap délután
A régi templom udvarán.

Magyarok és románok a történelem ítélszéké előtt. Bertha Sándor, régóta Párisban élő hazánkfia, Magyarország és a magyar nemzet ismertelése czéljából francia nyelven közzétett több rendbeli könyve és röpirata után közelebb egy nagy terjedelmű (484 lapny) munkát írt *Magyars et Roumains devant l'Histoire* czímmel, hogy a francia, sőt az európai közvéleményt bőven és alaposan

Bálint Árpád rajza.

HAVAZÁS. — UTCZAI KÉP A FŐVÁROS BÓL.

tájékozza a magyarországi állapotok s legfőképen a magyarság és románok között föngörögő vitás kérdések fölöl. A nagy tapintatossággal és higgadt tárgyalatossággal írt jeles munka főleg dr. Janos Benedek történelmi és politikai tanulmányára támaszkodik, de a nélkül, hogy annak fordítása, vagy egyszerű átdolgozása volna. Behatólag foglalkozott Bertha Sándor úgy a magyar, mint a román íróknak a magyar-román viszonyokra vonatkozó műveivel s e széleskörű tanulmányozása alapján tüzetesen bírálja a románok követeléseit és történelmi bizonyítékokkal igazolja, hogy mily igazságtalanul kürtölte tele a világot a román tulzók a magyar zsarnokságról költött ráfogásokkal és mesékkel. Bertha a munkáját három fő szakaszra és tizenhárom fejezetre osztja, beszélvén 1. az elméleti vizsgálódásokról, 2. a magyarok és románok között a XVII. század végeig föngörögő viszonyokról, és 3. a románoknak a reakciói szolgálatában való szerepléséről. A könyvet elejétől végig elfogulatlanság és részrehajlatlanság jellemzi. A románok jogtalan törekvéseinek és követeléseinek megrovása, vagy a magyarok jogos álláspontjának elismerő kiemelése nem úgy lép elő, mint a szerző személyes véleménye, vagy ítélete, hanem mint a történelmi tények és adatok természetesen, sőt szükségképeni követke-zése. Épen ezért Bertha könyve komoly hatást fog tenni minden olvasójára s bizonyára igen sok világszerte fog terjeszteni ránk és a románokra vonatkozólag a külföld tudósai és politikusi előtt, kik még mindig oly fogyatékosan ismernek bennünket, hogy egy-egy lármásabb nemzetiségi agitátor által könnyen félre engedik magukat vezetetni. Az előadás nemes nyugodtságán kívül a stíl választékossága is széles körökben ajánlani fogja a derék könyvet, mely Párisban Plon, Nourrit és Társa kiadó-czég-nél jelent meg.

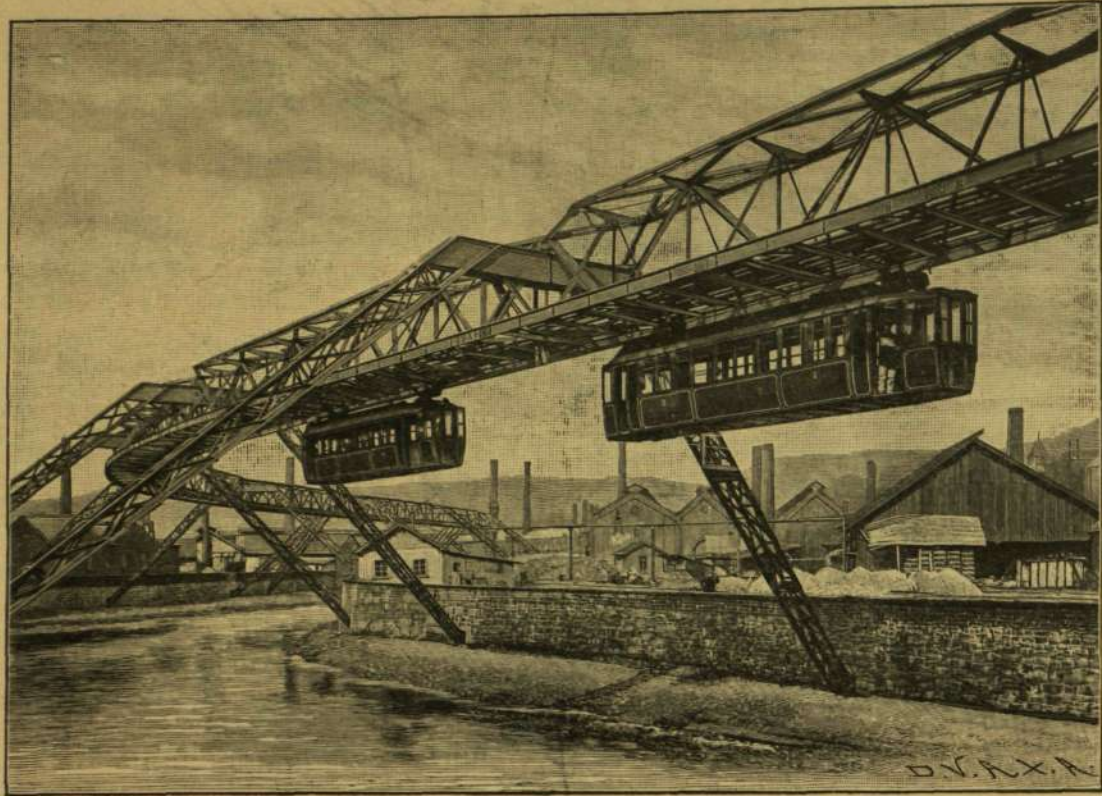
Új Magyar Szemle ezimen új-évtől kezdve havonként megjelenő folyóirat indult meg. Egyik szerkesztője dr. Blaskovich Sándor, országgyűlési képviselő, kinek a mult évben egy társadalmi színművét a párisi Gymnase-színházban adták elő. Másik szerkesztője Ambrus Zoltán, az ismert széptani író és elbeszélő.

Az első kötet komoly tartalmú és megvilágított közlemények sorozatával tesz jó hatást. *Halász* Imre jeles publicistánk, lapjainknak is állandó munkatársa, «A kvóta-ügyről» ad benne tanulmányt, az egész fontos kérdés történetét. Az ezután következő «Liberalizmus» című cikk a Tisza-kormány és politikai hagyatékának bírálata. *Vámbéry* Armin «Az afgán kérdés és Transzvál» ezimen arra a helyzetre vet világot, mely a Dél-Afrikában lekövetett, de kiderült és imák bevezetéséről, részint az egyes lapok szélein. *Lévay Mihály*, Újszász költői lelkű plebánosa új és szép szöveget írt a könyvhöz.

következő cikk «A szociáldizmus új irányait» tárgyalja. Dr. *Hertzka* Tivadar «A valuta-rendezés»-ről ír. «A genie és talentum» pedig a nemrégiben elhunyt *Peterffy* Jenő hátrahagyott irataiból e nevezetes tehetség értékes dolgozata. Ezután szépirodalmi közlemények következnek. *Rákosi* Viktortól regény: «Az elmúlt harangok», *Ambrus* Zoltán megkezdte *Flaubert* Gusztáv «Bovaryné» című híres regényének magyar fordítását. A kötet többi cikkei: «Irodalom és újságírás», *Salgó* Ernőtől, «Az újkori tájkép», *Keszler* Józseftől. A politikával foglalkozik a «Magyarország és a hármasszövetség» cikk. Több apróbb közlemény is van a kötetben. Az «Új Magyar Szemle» előfizetési ára egész évre 24 korona.

Balassa Bálint. Irta *Erdélyi* Pál. A «Magyar történelmi életrajzok» legújabb füzeté egészen Balassa Bálinttal, az ő változatos életének földerítésével foglalkozik. A tizenhatodik század eme sok tekintetben kiváló alakjáról ugyanis, a ki a kardot és tollat egyforma sikerrel forgatta, a kinek vitézi hírneve bejárta az országot s a kinek költeményei ma is gyönyörűséggel olvashatjuk, — eddig meglehetősen hézagos ismereteink voltak s Erdélyi Pál valóban nagy szolgálatot tett vele, hogy a Balassára vonatkozó adatokat összegyűjtve, ép oly igaz, mint érdekes képet állított elénk a régi vitézlő költőről. A derék munkában — melyhez több kép és táblázat is van csatolva — az akkori állapotokról is sok érdekes dolgot olvashatunk; többek közt a végbéli katonaságról, a kik közt Balassa is leg többet vitézkedett, a kinek élén számtalanszor riaspott a törökökre. Ezekről a végbéli katonákról be is mutatunk a füzetből egy pár képet, még pedig a gyalogosokról, kik hatalmas buzogánnyal, széles, görbe karddal s részben puskával voltak fegyverezve. A «Magyar történelmi életrajzok» szerkesztését e füzettel *Schönherr* Gyula jeles fiatal történettudósunk vette át, ki a vállalat alapítója, Szilágyi Sándor mellett mint munkatárs évekig buzgón működött s a «Magyar nemzet története» milleniumi kiadásának a segédszerkesztője volt. A «Magyar történelmi életrajzok» egy-egy évfolyamát a Történelmi társulat tagjai 10 koronáért rendelhetik meg a titkári hivatalnál.

Imádságos könyv. Az Athenaeum kiadásában díszesen kiállított imádságos könyv jelent meg: «Imakönyv» a kath. hívek számára. *Orczy* Tekla bárónő rajzaival. Irta *Lévay* Mihály, a jönevű, egyházi költő. A hetvenes évek óta ismeretes Orczy bárónő imádságos könyve, melynek lapjait finom rajzokkal látta el s nagy népszerűsége jutottak mind a kiállítás szépsége, mind a tartalom emelkedett és áhítóssága zelleme miatt. Az új kiadás Orczy bárónő újabb rajzokkal látta el, szép színes rajzokkal részint az imák bevezetéséről, részint az egyes lapok szélein. *Lévay* Mihály, Újszász költői lelkű plebánosa új és szép szöveget írt a könyvhöz.

A BARMEN-ELBERFELD-VOHWINKELI SZEMÉLYSZÁLLÍTÓ FÜGGŐVASÚT.

A díszes imakönyv kötése is igen izlées; ára 30 korona.

Budapest emlékérméi I. rész. Irta Gohl Ödön. Budapest érmészetének megírásával bízza meg a főváros hatósága Gohl Ödönt, a ki e nagy munkának most első részét teszi közzé, mely a Buda visszavételére vonatkozó emlékérméket ismerteti. Láthatjuk e munkából, hogy mily rendkívül örömet keltett Buda visszafoglalása a töröktől az egész kereszténységben, a minek bizonyosága a temérdek érem, a melyet e nagy esemény emlékére mindenfelé készítették. Mindezen érmék szép rajzát és részletes leírását közli a díszes kiállítású kötet, mely a Franklin-Társulat nyomdájából került ki.

Nemzeti Színház. Január 12-ikén egy francia vígjáték került színre *«Az ég madarai»*, írták Labiche és Dabour, fordította Fái J. Béla. Régebbi francia színmű, melyet valószínűleg azért választottak, mert az újak iránt annyi a kifogás. Ezt a régi vígjáték elemekből alkotott színművet pedig a közönség azzal fogadta, hogy már elavult. Hőse nem kicsapongó férj, vagy mulató asszony, hanem a jámbor Blondinet úr, kinek jószágával visszaélnék ismerősei. Ezek az ég madarai, a kik onnan élnek, a hol találunk valamit. Bátyja, a számító posztókereskedő ellentéte; nem hisz senkinek. A vígjátékban a jóhiszeműség és a gyanakodás kerül így szembe. A gyanakvó végre még az idealista Blondinet urat is gyanakodóvá teszi, a ki végre hűségeselekedésében is kételkedik. Az erkölcsi tanulság pedig az, hogy a szűkkeblű is jobb meggyőződésekkhez jut. Az egyszerű mese, melybe még egy kis szerelmi történet van szőve, a közönségnek nem igen tetszett. Az előadás ellen azonban semmi kifogás. *Ujházi*, a sívár, szűkkeblű és *Vizvári* a jóhiszemű apát jóízű humorral játszották. Különben a szerepek is egyszerűek, s a játékosoknak nem adnak sok alkalmat kiválóbb alakításra. Dezső, Gabányi, az ifjú Nádai Béla, Vizvári Mariska, Paulayné, Egressi, Magyarai játszták ezeket.

Magyar Színház. Jan. 12-ikén a Magyar Színház közönsége jól mulatott a *«Névtelen levelek»* bohózat előadásán. Szerzői: Desvallières és Mars, franciaiból fordította Fái J. Béla. Nem valami szellemes darab, másodrendű színházaknak való, nevetetni való azonban van benne. Egy házmester csinál sok zűrözt, mert borra való reményében a párisi lakosok címzetéséből kijegyeg egy csomó nevet, azokat névtelen levelekben figyelmezteti, hogy a férj és feleség ne higgyen egymás hűségében. A törbe csak ott jelennek meg, a hol ő házmester és itt támad azután a sok féltékeny, gyanú, zenebona. A darab az egyes jelenetekkel hat, melyek nem igen függnek össze; a jó játéka is számítottak a szerzők. A színház személyzete az előadásban ennek meg is felelt. A nagyobb szerepeket Boros, Rózsahegy, Ráthonyi, Giréthy, Mátra, Szilágyi, Ráskai, Láng Etel, Szik-

lainé és Béres Mariska játszották. Említésre méltó, hogy az előadást sígő nélkül tartották.

Uránia-Színház. Budapest legfiatalabb műintézte, a kerepesi-úti Uránia-Színház, mely dícsérendő buzgalommal szolgálja a tudományok népszerűsítésének érdekeit, a múlt héten *«A vas»* czímen kultur-történeti látványosságot mutatott be, mely három szakaszban 7 élőképes diórámában és 156 színpad nagyságú vetített képből áll. Az ember művelődés történetében oly rendkívül nagy szerepet játszó vasnak bányászását, feldolgozását és finomítása módjait s alkalmazását. A kísérő szöveget — *Brezina* Arisztid hasonló tárgyú dolgozata nyomán, de a magyar vonatkozások révén ügyesül az egész önállóan *Edvi Illés* Aladár tanár írta, zamatos magyar nyelven, szerencsés rövidséggel, találó fordulatokkal. A mely tanulságos és érdekes ez a szöveg, ép oly szépek a képek, melyek a hallgatóság figyelmét méltán lebilincselik. A diórámák során megjelennek az őskori csözlőépítványok, egy gyönyörűen világított tájkép keretében, továbbá szem- és filantúri leszünk egy robantásnak az érzékhétségben, melyről látjuk a vasolvasztó kazán torkát, melyből zúdulva ömlik ki a vörösen izzó olvadva vas tömege, megfigyelhetjük az úgynevezett tégely acélglyasztást, annak a valóban drámai képek keretében, a mint e gyártás feltalálójától ellesi titkát a versenyután, míg utolsó színpadi jelenet gyanút a varrógép apothozását látjuk. Közben pedig szinte rohamos gyorsasággal kergetik egymást a színház kitűnő skioptikonja segítségével a fehér vászon függönyre vetített képek, melyek a vasbányákat, a gyártelepeket s a gyárak berendezését, a munkát, s a munka eredményeit (ágyút, lokomotívot, a legnagyobb vasutakat) ábrázolják. Igazán méltó, hogy az Uránia-Színház vezetőségének törekvéseit a társadalom minden rétege méltányolja. Ez a derék fiatal intézet rövid fenállása alatt már határozottan rászolgált a bizalomra. A vezetőség névsora kezesség, hogy a szerencsés választott irány — a gyakorlatból merített tapasztalatok alapján még inkább megerősödve — továbbá is megmarad az Urániánál. E vezetőség tagjai: *Molnár* Viktor kultuszminiszteri tanácsos, az igazgatóság fíradhatatlan elnöke — kit már kezdeményező tevékenységéért is teljes elismerés illet, — továbbá *Klupathy* Jenő dr. egyetemi m. tanár, a tudományos igazgató és *Kövesligethy* Radó dr., egyetemi tanár, ki mint tisztelt tudományos igazgató szintén részt vesz a vezetésben, s *Beszilla* Nándor dr., kire mint főigazgatóra a színházi adminisztráció vezetésének feladata hárul.

A műcsarnok téli kiállítása. A műcsarnok téli kiállítását folyton nagy közönség látogatja. A bíráló bizottságok is megkezdte munkájukat. A legfontosabb annak a bizottságok feladata, melynek tagjai a közoktatásügyi miniszter nevezte ki, hogy kijelölje a szépművészeti múzeum számára megvásárlandó műtárgyakat. Ez a bizottság a jelöléseket már megtevette, de választásai még nem vélegesek. A bíráló bizottságok a kiosztásra kerülő díjak és kitüntetések fölött már ítélték. A *műbarátok* 3000 koronás ösztöndíját *Kernstock* Károly nyerte el életképpel, a 2000 koronás *Ipolyi-díjat* a pályabíró *Hegedűs* László *«Kain és Abel»* czímű

képének ítélte oda, a 600 koronás *Ráth-díjat* *Ferenczy* Károly *«Esti tájkép lovakkal»*, a 600 koronás *Esterházy-féle* vízfestmény díját pedig *Tull* Ödön *«Kovácsműhely»* czímű művével nyerte el. A kitűzött két állami aranyéremre vonatkozólag a pályabíró *Hegedűs* följeljesztette javaslatát a vallásügyi miniszterhez.

A Nemzeti Szalon, mely a magyar festők és szobrászok számára rendez eladó tárlatokat, téli tárlatát jan. 14-ikén bezárta, az eddigieknél jobb sikerrel, mert a kiállított 131 műtárgy közül 70 darab elkerült, a miből az állam 3500 koronáért s a magánosok 19,070 koronáért vásárolták képeket és szobrokat. Ebben az eredményben fő része van *Hock* János alelnök lelkes tevékenységének.

A kiállítás bezárása alkalmából a társulat választmányára értekezletet tartott. *Hock* János tisztes és határos beszédben ismertette a Szalon főrekréveit. *Baumann* pénztárnok előterjesztette évi jelentését, a melyből kitűnik, hogy a Szalon az elmúlt évben *nyolcvan ezer* koronát szerzett a magyar képzőművészetnek s tárlatain átlag ötvenhárom százaléka kelt el a kiállított műveknek. *Kardos* Gyula festő művész a választmány nevében megköszönte *Hock* Jánosnak buzgó működését s a művészek törhetetlen bizalmát és háláját fejezte ki *Hock* iránt. *Keszler* József is felszólalt s kérte *Hock*ot, a ki megmutatta, hogyan kell tervszerűen magyar művészetet csinálni, hogy folytassa tovább lelkes működését. *Hock* János lelkesülten ígérte, hogy hi marad kitűzött céljaihoz. Továbbá előadta, hogy a Szalon februárban *Kolozsvárról*, azután *Nagy-Váradon* rendez kiállítást, *Budapest* pedig márczius folyamán *Szekely* Bertalannak, a kitűnő magyar történelmi festőnek műveiből, rajzaiból külön kiállításban mutatja be e jelesünk nagy erejét s ugyanez alkalommal a kisebb teremben *nemzetközi grafikai kiállítást* nyit meg, melyet dr. *Terey* Gábor, az orsz. képtár jeles öre rendez.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia január 15-iki heti ülésén *Pauler* Gyula alelnöké alá ment végbe, s *Békési* Remig olvasta föl *«A marosvásárhelyi ev. ref. iskola XVII. századi története»* czímű értekezését. Maros-Vásárhely középkori neve *Szekely-Vásárhely*. És helyesen, mert már akkor ez a város volt a székelység főhelye. A ferenczrendiek kolostora az 1556-iki erdélyi országgyűlés határozatai alapján alakul át az ev. reformátusok iskolájává. Ennek a részére küldötték meg *Osulai* György erdélyi szuperintendens azt az anyakönyvet, s ebben az iskola törvényeit, mely a marosvásárhelyi ref. kolégium könyvtárában ma is megvan. Ennek latin szövegét, kritikái egybevetésekkel, *Békési* teszi közzé legelőször. A marosvásárhelyi törvények eszméit a sárospataki, de még inkább a debreczeni törvényekben is megtaláljuk, s szerző ezt pontról-pontra feltűnteti.

A pozsonyi Toldy-kör jan. 14-ikén díszgyűléssel ülte meg fennállása huszonöt évét. *Thaly* Kálmán képviselő és történetíró adta elő a kör történetét, melyben a magyarosodás, a nemzeti műveltség ápolása viszik a főszerepet. Nagy elismeréssel szövezt a kör megalapítója és tiszteletbeli elnöke, *Vutkovich* Sándor érdemeiről.

MI UJSÁG?

Az ezredéves emlékmű. Az Andrássy-útnak városligeti torkolatánál a télen is egyre dolgoznak az ezredéves ünnep emlékére állított építészeti és szobrászati művön. Az építészeti részszel az idén már jóformán elkészült *Schickeldanz*, most a szobrok elhelyezése következik. *Zala* György is kész ezekkel; az emlékmű fő alakja, *Gábor* arkangyal az ércműhelyből nem sokára rendelkezése helyére kerül, aztán a hét vezér készül el. A királysobrok sorozata marad utoljára.

Mátyás király kolozsvári szobra. *Fadrus* János műteremében most darabolják föl *Mátyás* király nagy lovas szobrának gipsz mintáját, hogy az ércöntőbe szállíthassák. *Kolozsvár* főtérét fogja díszíteni a nagy szobor, melyről mindenki oly elismeréssel beszél. A fő alakot és a mellék alakok közül a feketeseregbeli vitézt a párisi kiállításra is elviszik.

Szent-Gellért szobra. A király által rendelt tíz szobor közül regényes helyre jut *Szent Gellért* csanádi püspöké, ki a róla nevezett Gellérthegyen szenvedett vértanúhalált. A szobrot, melyet *Jankovich* Gyula készített, a hegy aljában állítják föl, még pedig a most épülő új hid budai fejjénél, a hol a hidon átmenő szemközti találja a szobrot. A budai

VÉGBELI GYALOGOSOK.

MAGYAR GYALOGOS VITÉZEK.

Régi metszetek után rajzolta Riehter Aurél.

A «Történeti Életrajzok» legújabb füzetéből.

hidfőhöz szükséges helyet a Gellérthegyből megszék ki. Hetek óta robbantják ott már a sziklákat. A vértanú Gellért szobrának itt lesz helye a sziklafal előtt. A háttér kapuzerűn építik, s hogy a hegy jellege megmaradjon, vizomlásról is gondoskodnak a szobor két oldalán. A szobor erőteljes alakban tünteti föl Gellértet, a ki áhitattal tekint föl az égre, jobbában keresztet tart, míg balkezét keblére szorítja. Arcza és alakja egyaránt híven jellemzi az apostolt. A talpazatról egy pogány magyar vitéz néz föl a püspökre. Arczán már látszik a megtérés jele. Gellért alakja érezbe lesz öntve, a megtérő pogány magyaré köből faragva. A szép emlékművet nemcsak a budai oldalról, hanem a pesti partról is látni lehet.

A királyné Heine-szobra. Boldogult Erzsébet királyné korfú pompás nyaralójának egyik díszítő volt a királyné kedvelt költőjének, *Heinének* szobra. Ezt Korfúból elszállították Bécs mellett a *lainzi* kastély parkjában helyezik el, a *Hermes-villánál*, melyben Erzsébet királyné gyakran és örömmel időzött.

Gróf Széchenyi István iróasztala. A kereskedelmi miniszteriumban őrizték eddig gróf Széchenyi Istvánnak, az 1848-iki magyar kormány közmunka és közlekedésügyi miniszterének azt az íróasztalt, melyet a miniszteriumban használt. Az Akadémia kérelmére a kereskedelmi miniszter át is engedti további őrzés végett az ősi, de jókarban levő érdekes bútordarabot az Akadémiának.

Madách szobra Balassa-Gyarmaton. Az «Ember tragédiája» halhatatlan szerzőjének Balassa-Gyarmaton szobrot készítenek állítani. Balassa-Gyarmat városának képviselőtestülete legutóbbi ülésén nagy lelkesedéssel elhatározta, hogy Nógrád-megyére nagy fiának, *Madách* Imrénének Balassa-Gyarmaton felállítandó szobra érdekében országos mozgalmat indít.

Farsang. A farsang első szombatja évek sora óta a juristák, most is jan. 13-án a jurista-bál nyitotta meg a farsang elite-bálijának a sorozatát. A Vigadó összes termei fényességben tündököltek és előkelő társaság volt jelen, ha nem is oly nagy számu, mint régebben, az elite-bálok folykorában. A rendező bizottság hetek óta fáradozott a bál sikere érdekében, és eredményvel. A bályányi tisztet őrgyóf *Pallavicini* Edéné vállalta el, a ki tíz óraker érkezett a Vigadóba leányával, *Edina* grófnővel. A bál csárdással kezdődött, a melyre a zenekar a «Kertem alatt kaszállj a rétet»... nótát húzta. A táncrend, mint minden évben, úgy az idén is pompás meglepetés volt. A tánczrend *Corpus Juris* ábrázol, melyről négy szíjjalcska lóg le: az egyes miniatűr tintás áveg, a másikon tollszár, a harmadikon írón és a negyedikken kis könyvecske függ, ebben van a tánczrend.

A Nemzeti Színház új épülete. A Nemzeti Színház mostani épülete hovatovább nem felel meg már rendeltetésének, s csak idő kérdése, hogy egészen átalkassák vagy új színházat építsenek másik helyen. A főváros hatósága a maga részéről már

most el akarja dönteni, hogy mi módon járuljon az új színház felépítéséhez. A Nemzeti Színház intézőtanácsa, gr. *Keglevich* István ugyanis hosszabb emlékiratot adott át a városnak, s ebben azt az eszmét ajánlja pártolásra, hogy az új színház az Erzsébet-tér közepére épüljön. Ennek a tervnek azonban sok az ellensége, mert a fővárosnak ugy is kevés szabad tere van. A városi mérnöki hivatal is jelölt ki helyeket, de azok nagy része magántulajdon s megszerzésük nagy költségekkel járna. A mérnöki hivatal a többi között a színház mostani telkét, továbbá a színházal szemben fekvő két ház telkét (magántulajdon mindkettő), a belvárosi plébánia-templom és a Rókus-kórház telkét jelölte meg. A városi hatóság az a felfogás kezd terjedni, hogy a város telkek helyett százezer forintot ajánljon föl az új színház céljaira.

Dívatudósítás az 1899/900. teli idényre. *Henneberg* G. ismeretes Zürichi selyemgyáros írja nekünk: *Mig* az utolsó három esztendőben a sühögő taffeta-selyem örvendett nagy kedveltségnek, úgy most a jövő idény közéletével meg a puha selyemkelmék iránt mutatkozik nagyobb érdeklődés. Párisból és Londonból merveilleux, armures, surah, bengalines, épinglées és satin duchesse-ből sok megrendelés történt; ezek a szövetek blousesokra és ruhákra, míg a sühögő taffeta-selyem különösen alós szoknyákra alkalmaztatnak és számtalan színmintákban rendelkeznek. Jövő tavasszal úgy látszik a schottis, koczkás és a sáros selyemkelmék, de legkivált a mintázott foulard-selymek fognak divatozni; mindezek immár párisi rajzoló számos gyönyörű mintázatait után nagyban foglalkoztatják a szövészeket. — *Damaszokban* jelenleg a kisebb és közepnagyságú mintázatok a leginkább kedveltek. Modern színek a: fraise, electric, serpent (zöld) és a violaszin minden fokozatban.

Hogyan maradjon szépek a nők? Ez érdekes tárgyról az utóbbi időben sokat beszéltek és írtak. Egy szép és hirnves asszonyokat vagy azok komornait interjúvaló egy berlini újságban igen eszes történetet beszél el, mely szerint *Patti* Adeline komornája urnője számára oly börcémet készít, melynek öszszes tételei legújabb titkát képezik stb. A komorna ezen titka azonban egészen véletlenül egy levél által derült ki, mely ugyankkor érkezett és a következőleg szól: «Kedves Lechner ur! Kérem sziveskedjék az ön kitűnő Cold-cremejéből 24 tégelyt (itt következik a megrendelés arczpórá és arczfestőkre) *Patti* Cederström báróné részére küldeni stb.» Az egész titok tehát abban rejlik, hogy *Patti* Adeline asszony arczpórá, arczfestéke és creme-szivességét, mely utóbbinak most *Patti* címre a neve, már husz év óta *Lechner*tól szerzi be, és minden megrendelő levelében kijelenti, hogy a *Lechner-féle* gyártmányokkal rendkívül meg van elégedve és azokat mindig a legnagyobb örömmel használja.

A Colderéme bedörzsolésre és a bőr ápolására, kiváltképpen pedig alapul szolgál a *Lechner-féle* híres zsírarczpórokhoz.

HALÁLOZÁSOK.

PALLAVICINI KÁROLY őrgyóf, a londoni osztrák-magyar követség attaséja, meghalt Londonban 23 éves korában. Vadászaton lebukott lováról, s oly élesen szenvedett, hogy az orvosok operációval sem segíthették rajta. Az operáció előtt fölvetve a halotti szentségeket, aztán elaltatták s többé

nem ébredt föl. A Csongrádmegyében nagybirtokos *Pallavicini*-család tagja volt, atyja *Pallavicini* Sándor őrgyóf, a főrendiház tagja, anyja *Széchenyi* Irma grófnő palotás hölgy. Szülei már a baleset hírére Angliába utaztak. A holttestet *Pusztá*-Anyáson, a családi sírboltban temetik el.

Gróf SZIRMAY ALFRÉD, főrendiházi tag elhunyt 48 éves korában *Szirma*-Bessenyőn. Már régebben élőhalott volt. Négy éves korában az a csapás érte, hogy mikor a király 1856-ban *Miskolc*zon tett látogatást, s atyja *Szirmay* István gróf, lovas küldöttség élén várta Ő Felségét, egyszerre szélhűdés érte. Az uralkodót nagyon megrendítette az eset, s kijelentette, hogy az elhunyt fiának gondozója kíván lenni. *Alfréd* gróf a közéletben nem vitt szerepet, régi történeti emlékeket gyűjtött s ezekre nagy összegeket fordított. Felesége halála után még elzárkózottabb lett, s ki sem mozdult kastélyából.

Elhunytak a közelebbi napokban: *Szabó* Grónyó, apátkanonok, a veszprémi egyházmegye papságának egyik vezéralakja, 75 éves korában, *Veszprémben*. A szabadságharcz mint növendék-papot találta, de a lelkesedés őt is a honvédtáborba vezette, végig részt vett a szabadságharczban, annak leverése után folytatta a teológiát és 1851-ben szenteltette magát pappá. — *Németh* János, nyug. kir. táblai tanácselnök, a Lápótnend lovagja és Zalamegye volt első alispánja, 81 éves korában, *Budapestben*. *Fián*, *Németh* Lászlón kívül lányai: *Mária* és *Erzsébet*, ez utóbbinak férje dr. *Kammerer* Ernő országgyűlési képviselő és az országos képtár kormánybiztos, és kiterjedt rokonság gyászolja. — *Dr. Víz*-*Lechner* József, Zalamegye közéletének egyik ismert férja, *Görbősdorfan* 38 éves korában. Hílt tetteit *Duzsnakon*, a családi sírboltban helyezték örök nyugalomra. — *Id. Rimler* Károly, nyug. ev. lelkész, 76 éves korában, *Nagy-Váradon*, hol negyven évig szolgált egyházzal. *Rimler* Gyula szőlészeti felügyelő és *Rimler* Károly, *Nagyvárad* főkapitánya az elhunytak apjokat gyászolják. — *Szirmay* ALFRÉD TAMÁS gróf főrendiházi tag, néhai *Szirmay* Félix Tamás cs. és kir. huszárszázados fia, 48 éves korában, *Szirma*-Bessenyőn. — *Ufalussy* ENDRÉ, *Sátoraj*-*Újhely* városnak 20 éven át volt főbírája, 71 éves korában. A szabadságharczban a vörös sapkások között mint őrmester vitézül harcolt.

HAJNAL VILMOSNÉ, szül. *Kónyi* Czila; *Hajnal* Vilmos államvasuti felügyelő felesége, *Kónyi* Manóknak, a jeles publicisztának leánya, 27 éves korában *Budapestben*. A f. hó 14-én végbement gyászszertartáson az elhunytak és családjának számos tisztelője jelent meg, sok képviselő, iró és közéletünk más kiváló tagjai. Az elhunytat férje, két fia s kiterjedt rokonság gyászolja. — *ÖZV. SZEMETHY FERENCZ* 64 éves korában. *Szemethy* Béla gimnáziumi tanár édesanyját gyászolja benne. — *ÖZV. KOSZTKA JÁNOSKÉ*, született *Orssich* Katalin grófnő, 75 éves korában. *Nagybányán*. Az elhunytat dr. *Kosztka* Emil édesanyját gyászolja. — *ÖZV. SZLABER MÁTYÁS* 64 éves korában *Lepényi* Ottília 65 éves korában *Breznóbányán*. — *Dr. BAJZA KÁLMÁNNÉ*, született *Galgóczy* Mária, 37 éves korában, *Nagyváradon*. — *NAGY MARGIT*, *Nagy Géza* győri kir. táblai bíró 15 éves leánya, *Győrben*. — *ÖZV. SÁRKÓZTY TITOSZ* 64 éves korában *Budapestben*.

CHOCOLAT MENIER

A világ legnagyobb gyára. 50,000 kilo. Kapható minden fűszer- és csemegé-kereskedésben és cukrászdában. 7909

Szépség és egészség.

Kinek van szeplője?

patánna vagy bármilyen más szennyező, az használja a teljesen ártalmatlan Romsnyay-féle világítót

Serail-arczenőcsőt,

mely az arczobort rövid időn fehérré, tisztává és ártalmatlanná teszi. Egy tégely ára 70 kr. Egy kis tégely ára 35 kr. Serail-szappan egy doboz 30 kr., Serail-hőlgypor egy doboz 70 kr. Kétféle és valódi Epezsappan egy doboz 40 kr.

A t. c. sz. közönség szíves figyelmébe ajánljuk, hogy mindezen készítményeink törvényesen bejegyzett védjeggyel vannak ellátva, mely az arali szabadszobrot ábrázolja.

Kapható: ROZSNYAY MÁTYÁS győgtárában Arad, Szabadság-tér.

Budapest: Török József és dr. Egger Leo Nádor, gyógyszerárban,

valamint minden magyarországi gyógyszerárban.

Idegesség, vérszegénység

és az ebből származó bajok ellen legbiztosabban hat Eozsnyay

Vasaschinabóra,

mely saját természetével és borral készítve, hatásában minden hasonló készítményt felülmúl. Egy üveg ára 1 frt 30 kr., 6 üveg franco külföldre 6 frt 6 kr.

PALAIS ROYAL

ORLAY SÁNDOR udvari szállító 8563

Budapest, Koronaherceg-utca 8. szám.

Hamis gyémántok,

párisi legyezők, * kínai ezüst-árak

gyári

árban.

VASÁRNAPI UJSÁG

4. SZÁM. 1900.

BUDAPEST, JANUÁR 28.

47. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkronikával) együtt félre 12 * egész évre 24 korona. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG félre 8 * egész évre 16 korona. A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkronikával) egész évre 10 korona (félre 5 *). Külföldi előfizetőknek a postai megfizetéstől vevő díj is csatolendő.

JÓZSEF FŐHERCEG FIUMÉBAN.

A Z ADRIAI TENGER partján fekvő «Villa Giuseppe» kedvenc téli tartózkodási helye József főhercegnek. A mint az idő hidegre fordul, s az alsóti százados platánok lehullatták leveleiket, a főherceg búcsút mond a zord éjszakai szelektől háborgatót fehérmegyei tuculanumnak és fiemei kastélyába költözik. Orvosai tanácsára már évek óta enyhébb vidéken tölti a telet, és azáltal is példát ad a magyar előkelő világnak, hogy nem idegen, hanem hazai területet választ akkor is, ha egészségének ápolásáról van szó.

A fiemei villát mai alakjában és környezetével nem ismerné meg a bensülött fiemei sem, ki azt csak régi formájában ismerte. Midőn a főherceget betegeskedése az enyhébb éghajlatú vidéken való tartózkodásra utalta, az első években, a 80-as évek végén téli lakóhelyül Ciotta fiemei podesztá villáját bérelte ki. A villa azonban nem sok kényelmet nyújtott, s a körülötte elterülő kert kopár, sziklás részei a dús florához szokott főhercegnek nem valami kellemes látványul szolgáltak. Midőn azután a főherceg a villát később Ciottától örök áron megvette, tetemes költséggel iparkodott lakályossá és kényelmessé tenni.

A villa kívül-belül teljesen átalakítva, új kül-sőt nyert. A szomszédos kisebb villák közül néhányat hozzávásároltak, leromboltak, és az így nyert terület egy részét építkezésre használták föl, a többivel pedig a kertet nagyobbították. Klotild főhercegnő az építkezések és a belső helyiségek berendezésének gondjait vezette, míg József főherceg nagy kedvteliséssel látott hozzá ahhoz, hogy a sziklás talajra parkot varázsoljon. A környékből kocsiszámra hozatta a termőföldet, melyet a fiemei és dalmát napszámok puttonokkal hordottak föl a dombon levő villa kertjébe. A fáknek a sziklás talajon

Kifogástalan ifju arczsint
Őn csak a Kiehauser H.-féle **GLYCERIN-CRÈME** Párisi hőlgypor és az elismert jószág szappanok használata által ér el. Raktár: Török József győgsz. Budapest. Azonkívül kapható minden gyógyszerárban, droguistánál és illatszerekkereskedésben.

A női szépség
emelésére, tisztítására és fentartására legkifejezettebb, teljesen ártalmatlan, vegyíztiszta és zsírtmentes készítmény a **Margit Crème**
Rövid idő alatt szünteti szeplőt, májfoltot, pattanást, bőrtörést (mitesszer) és minden más bőrbaját. Kisimítja a ráncokat és himlőhelyeket még koras egyéneknek is úde bájos arczsinót kölcsönöz. Ára 50 kr., nagy 1 forint. Margit hőlgypor 60 kr., 3 színben. Margit szappan 35 kr. Margit fogszapp (Zahnpaste) 50 kr.
Készítő FÖLDES gyógyszerára, Aradon Deák Ferenc-utca 11. sz. Főraktár: Török József gyógyszerára, Budapest, Király-utca 12.

D' Leras
VAS PHOSPHÁT
Ezen vaskészítmény tartalmazza a vér és csontok legfontosabb elemeit. Kétféle gyógyszer vérszegénység, sápkór, gyomorajdalmak, vérvesztés eseteiben, szabályozza a hószámot, könnyű emésztésű és kiválóan hőlgyeknek, fejlődésben lévő fiatal leányoknak, valamint gyenge gyermekeknek legmelegebben ajánlható. Egy üveg ára 1 frt 50 kr. Magyarországi főraktár Budapest, Török József gyógyszerára király-utca 12. sz.

A női szépség
fentartására és emelésére a legkifejezettebb szer: **Cornelia-arczenőcs** (törvény által védve). 7706 mely az arcznak úde, meglepően tiszta fiatalos színt kölcsönöz a mit semmi más szerrel elérni nem lehet. Kétféle szer: májfoltok, szeplők, pattanások, pörvényszek (mitesszer), túlvörös arc és a bőr minden tisztáltsága ellen, a sárga vagy barna arczobort vakító fehérré teszi. Egy kis tégely ára 1 korona. Egy nagy tégely ára 2 korona. — Ezen közkedvelt szer kapható: **LESZKOVÁCZ MILETA** „KORONA” című gyógyszerárában O-Verbászon (Bácska), 150. Postai megrendelésnek finom ponderek, szappanok és illatszerek hozzáomárolásra ajánlatnak. **Viszonteladók kerestetnek.** Főraktárak Budapest: Török József gyógyszerára, Király-utca 12. és dr. Egger Leo gyógyszerárában Váci-körút 17.

Technikum Altenburg S./A.
Gépészet, elektrotechnika és chemia számára. **Tanműhely.** Műsor díjmentes. Kormánybiztos.

BÁNHEGYI C. J.
BUDAPEST, IV. kerület, Rostély-utca 13. szám. Nagy választék mindennemű **horgony halászati szerekből.** Gyümint horgok, horgok felkötve, legyek és rovarok, horgászati készletek, uszatók, vízhatlan selyem és kenderzsinórok, zsinórkerekek halászbötköz, forgók és halászbötkök. **Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.** 8483 Eladás nagyban és kicsinyben.

Gummis
valódi párisi gyártmány, jótállás mellett! Orvosi tekintélyek ajánlata szerint teljesen biztos és ártalmatlan. Tuzozta 1, 2, 3, 4, 5, 6 frt. 10 frtnyi megrendelésnél 10-15%-nyi árkedvezmény. **KELETI J.** cs. és kir. szab. szerkötés és orthopédiai műszerok gyártója. **BUDAPEST, Koronaherceg-utca 17.** Árjegyzékét bérmentes, zárt borítékban. — Külön bejárat az udarból. 8504

CACAO
SUCHARD

KÖHÖGÉS REKEDSÉG és HURUT ELLEN A LEGJOBB A RÉTHY FÉLE A RÉTHY FÉLE Pemetefüclukorka Ara 30 kr. 5 csomag bérmentes 1.50. **RÉTHY BÉLA** győgsz. B.-Csaba. **MINDENÜTT KAPHATÓ** Kérjünk csak Réthy-félet.

ESZMÉNYI KEBEL
érhető el a **Pilules orientales** által. Ratió gyógyszerárából Párisban, Rue Montmartre 100, az e.yedüli szer, mely két hónap alatt és a nélkül, hogy az egészségnak ártana, az asszonyi kebel fejlődését, valamint a kebel idomáinak szilárdságát biztosítja. Egy üvegosa ára használhatósággal együtt 3 forint. Raktár: Török József, Budapest, Király-utca 12. sz. 8442

7 arany, 18 ezüst érem, 30 tisztelt és előszerű okmány. Régi jóhírű készvény, rema és idegkifejező ellen (bedürszölésre) az emberi test számára és insáknak erőteljesre. **Kwizda Fluidja** (Kwizda-féle Készvényfluidja.) A kigyó védjeggyel. **Turista-fluid.** Eredményesen használva turisták, kerékpárosok és lovagok által nagyobb társasági erőtlenítésre és erőgyűjtésre. **Árak: 1/2 palacsok 1 frt. 1/4 palacsok 60 kr.** Csakis a fenti védjeggyel és valódi. — Kapható minden gyógyszerárban. Főraktár Magyarországi részére: Török József gyógyszerára Budapest, Király-utca 12. **Kreisapothek, Kornenburg (Bács mellett).** A név, csomag és csomagolás törvényesen védett. 8178

JÓZSEF FŐHERCEG ÉS KIOTILD FŐHERCEGNÉ LEÁNYAIKKAL. Koller utóda legújabb fényképe után.